Ingyenes időszaki kiadvány / III. évfolyam 9. szám / 2015/2016-os évad

NEMZETI SZÍNHÁZ 1837

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2016. nyár

MÁTYÁSSY Bence
drMÁRIÁS
SZÁRAZ Miklós György
HORKAY HÖRCHER Ferenc
VIDNYÁNSZKY Attila

Palotás prózában

III. MITEM

Felfedezések

a 2016/17-es évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Fókusz – Évadforduló: tények, tervek, tanulságok • **2016/2017** – ősbemutatók évada • **Színházbérletek** – megújult konstrukciók • **Vélemény** – Horkay Hörcher Ferenc: Csehov és az értelmiségi agitáció • **Akadálymentesen** – színházi élmény látás- és hallássérülteknek • **Színház-történet** – Gajdó Tamás: Gyerek, kutya, kritika • **A Nemzeti nyáron** – POSZT, Művészetek Völgye, Ördögkatlan

Jelenet a MITEM-en vendégszerepelt Tiit című előadásból
(P. A. Ojunszkij Szaha Színház, Jakutszk, Szaha Köztársaság, Oroszország) | fotó: Eöri Szabó Zsolt

De lehet

Nem tudom, mi volna a legjobb bizonyíték a nyitottságra, ha nem a nyitottság maga.

A nyitottság fegyver is – békés fegyver (bocsánat a képzavarért) – annak a kezében, akiről az ellenkezőjét állítják. Hatásos? Nem vagyok biztos benne. Ahogy abban sem, hogy megértésre talál.

A *Sirály* előadása kapcsán jutott ez eszembe, amelyet a politizáló sztárrendező, Thomas Ostermeier vitt színre, és a Nemzeti Színház meghívására volt látható a MITEM-en, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón. Az előadás elején a jól ismert párbeszédet halljuk. „Medvegyenkó: Miért jár mindig feketében? Mása: Az életemet gyászolom. Boldogtalan vagyok." Aztán hirtelen váltás, és egy improvizációnak tűnő jelenetben a nincstelen és szerencsétlen tanárt, Medvegyenkót alakító színész (nem tudom eldönteni, hogy szerepében vagy abból kilépve), azt mondja, hogy nemrég találkozott egy taxissal, akiről kiderült: szír. Pszt, mondja erre Mása (vagy az őt játszó színésznő), erről itt nem lehet beszélni.

Egy kritikus így ír az esetről: „itt nem szabad Szíriáról beszélni. Mármint tényleg itt, nálunk, a Nemzeti színpadán meg aztán pláne."

Tényleg nem lehet? De hiszen a kritikus is itt hallotta, a Nemzetiben.

2014-ben az első MITEM-en szerepelt egy bagdadi társulat előadása, a *Camp,* amelyben az iraki polgárháborúban megélt történetüket dolgozták fel a színészek. Az Ankarai Állami Színház is járt a MITEM-en, a tengeren átkelő tízezrekről adtak hírt, *Hova? Merre?* volt a produkciójuk címe. Az idei MITEM egyik beszélgetésén is feljött a migráns téma: a görög, a szerb és a magyar nemzeti színházak vezetői beszéltek róla.

Azt is érdemes még megemlíteni, hogy az idei MITEM-en látott *A közönség* című Lorca-darab egyik fő témája a szerző homoszexualitása volt. A belgrádi *Hazafiak* pedig a nemzeti érzést állította pellengérre, és húzta rá a darab eredetileg 1848-as témáját a dél-szláv háború következményeit nyögő mai Szerbiára. A Szcenárium (a Nemzeti Színház művészeti folyóirata) hosszú interjút készített ennek kapcsán a rendezővel, a vajdasági Urbán Andrással.

Hogy akkor miről is nem lehet a Nemzetiben beszélni? – én nem tudom.

Kornya István
főszerkesztő

6
FELFEDEZÉSEK

„Olyan nézőkre gondolok, akik az előadások élményein keresztül otthon érzik magukat a Nemzetiben. Akik értik és értékelik, hogy olyan érzések trambulinjaként működnek a darabok, amelyek megélésére ritkán van alkalmuk a hétköznapokban." *(Vidnyánszky Attila)*

29
ÉLJENEK? ÉLJENEK!

„…a napnál világosabban az arcunkba lett vágva, hogy a nép, ha elnyomják, akkor szolgamód viselkedik, hogy túléljen, majd ha jön egy másik divat, a nemzeti büszkeségé, akkor végre felszabadul, de az nem csak jót hoz magával. Mert a nagy drukkban megrészegül…" *(drMáriás)*

36
A CSAPAT FONTOS

„Számomra nincsen színház zene nélkül. A zenés-színész képzésünk alapja volt, hogy próza és zene egyenrangú és kiegészítik egymást. Legutóbb például a Galilei élete című Brecht-darabhoz írtam egy rövid kórus-részletet." *(Mátyássy Bence)*

40
PALOTÁS PRÓZÁBAN

„Már láttam A gátat, de most megnézem újra – teszi hozzá lelkesen, mert bár tíz éve nem lát, a nyelv még őrzi a régi reflexeket. Nagy színházrajongó volt mindig is, de amikor megvakult, le kellett mondania az élményről.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2016. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
III. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:
Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:
Kónya Ábel

Címlap:
Cyrano de Bergerac – Farkas Dénes és Fehér Tibor (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868
Nyitvatartás:
hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995
Nyitvatartás:
hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:
Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/31-08-486
Lapzárta: 2016. május 20.

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Az
Isten ostora, Körhinta, Éden földön, Hazát és szerelmet keresek
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

nka Nemzeti Kulturális Alap

8

11

26

28

34

46

Fókusz • Évadforduló
6 Felfedezések // Vidnyánszky Attila
12 A 2016/2017-es évad előadásai
14 **Premierek**
A krokodilus // Tóth Ilonka // A miniszter felesége // Képek Assisi Szent Ferenc életéből // Csíksomlyói passió // Szenvedély // Részegek // Bánk Bán // A Gulag virágai // Hippolütosz
Váltson bérletet!
24 Minden, amit a 2016/2017-es évad bérleteiről tudni kell!
28 **Premiergaléria**
Cyrano de Bergerac
28 **MITEM**
29 Találkozások
30 drMáriás: Éljenek! Éljenek?
31 Száraz Miklós György: Kínai kaméliás
32 Horkay Hörcher Ferenc: Csehov és az értelmiségi agitáció
34 MITEM-hangulatok
Portré
36 „Nekem a csapat nagyon fontos" // Mátyassy Bence
Riport
40 Palotás prózában
Színház-történet
46 Gajdó Tamás: Gyerek, kutya, kritika
48 **Könyvajánló**
Nyári ajánló
51 POSZT 2016
53 Fesztivál
54 Művészetek Völgye

Tények, adatok A Nemzeti Színház a 2015/2016-os évadban **15** premiert tartott, az új produkciókat összesen **163**-szor láthatta a közönség. • A repertoár **31** előadását **188** alkalommal játszotta a társulat. • **47** vidéki és határon túli vendégprodukciót fogadott a teátrum. A Nemzeti **15** előadásával **13** turnén **25** városban lépett fel, ebből **12**-szer külföldön. • A III. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (MITEM) **13** országból érkezett **17** társulat **20** előadását **7534** néző látta. • Az évad **9** hónapja alatt a Nemzeti Színház műsorán **122** különböző előadás szerepelt összesen **486** alkalommal. A nézők száma mintegy **120 000**.

Csongor és Tünde – a Nemzeti Színház repertoárjának egyik pillére Vörösmarty műve

„Olyan nézőkre gondolok, akik az előadások élményein keresztül otthon érzik magukat a Nemzetiben. Akik értik és értékelik, hogy olyan érzések trambulinjaként működnek a darabok, amelyek megélésére ritkán van alkalmuk a hétköznapokban. Akik komoly kérdések, témák, történetek felvetésében és végiggondolásában elfogadnak bennünket partnernek.”

FELFEDEZÉSEK

Vidnyánszky Attila önismeretről, nyitottságról, acsarkodásról, derűről és az évadok matematikájáról

Miért kell a dán gyerekeknek a János vitéz? Mikor öngól a színpadi politizálás? Kell-e örülni a busszal szállított (gyerek)közönségnek? Miért jó, ha elfogy ezer diákjegy? Van-e érdekesebb a tutinál? Nézőt kell-e „csinálni” vagy közönséget építeni? Ezekről és sok egyébről beszélgettünk Vidnyánszky Attilával, a Nemzeti Színház igazgatójával, aki az általa irányított harmadik évad után immár a negyedikre készül.

Dániába hívták a Nemzetiből a *János vitéz*t. Mint színházi „exportcikk” aligha Petőfi műve jut az ember eszébe.

– Én is meglepődtem. Azt értem, hogy Kazanyba, tatárföldre miért a hun királyról szóló *Isten ostorát* hívták meg vendégjátékra. Na, de a *János vitéz* Dániában! Eszembe nem jutott volna. Tavaly kiadtunk egy könyvet Eugenio Barbáról, aki a kötetbemutatóra eljött a feleségével. Nézték az előadásainkat – Petőfire esett a választásuk, és meghívtak minket a dániai Hostebróban lévő színházukba, az Odin Teatretbe. Én próbáltam lebeszélni őket, de ragaszkodtak hozzá.

Vajon miért?

– Pont ez kell ma a dán gyerekeknek! – mondták határozottan. A történet szellemiségével, a mese, a hősök jellemének tisztaságával, a megvalósítás teatralitásával érveltek. Elkészítettük a *János vitéz* dán fordítását, jön a próbákra Barba egyik színésze, aki a narrátor lesz, emellett magyarul hangzik majd el a megrövidített verses szöveg. Szeptemberben Holstebróban tartjuk a bemutatót, ahová meghívják majd a környék összes gyerekét, és szerveződik egy turné is. Barbáék már készülő új előadásának világpremierje pedig koraősszel a Nemzeti Színházban lesz.

Amikor 2015-ben a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (MITEM) vendégszerepelt Eugenio Barba társulata, az Odin Teatret, azt is olvashattuk róluk: ők már a múlt.

– Nem tudom, ilyen összefüggésben mi a jelen és mi a múlt. Akkor Robert Wilson vagy Anatolij Vasziljev is a múlt, hiába dolgoznak még. Hiszen azokat az előadásaikat, amelyekkel megváltoztatták a színház

Elkezdődtek a Tóth Ilonka próbái is – „elemzőpróba" a szerzővel, rendezővel, színészekkel, technikai munkatársakkal

világát, évtizedekkel ezelőtt alkották. Barba a 70-es években robbant be a köztudatba, és azóta rendkívül konzekvensen dolgozik kis társulatával az általa kidolgozott elvek és módszerek szerint. Olyasmit és úgy csinálnak, ami nagyon hiányzik a magyar színházi palettáról, vagy csak nagyon érintőlegesen, halványan van jelen.

Mi volna ez?

– Az a színház, ami verbalitáson túl és előtt van, ami nem a ráció mentén működik. De mondhatnám az emberiség archetipikus létezési formáinak a kutatását, egy-egy kulturális közeg antropológiai mélységű feltárását is. A hatalmas tudásanyagot aztán „megemésztve" szabad asszociációk féktelen láncolataként sűrítik előadásaikba. Az emberről, a világról, a titkokról szerzett tapasztalataikat elementáris szabadsággal osztják meg nézőikkel. Amikor elragadtatva beszélek Barbáékról, az nem prioritásokról és kizárólagosságokról szól, hanem arról, hogy ez a fajta színjátszás is fontos, érdekes, gazdagít bennünket. Ha pár estén a Nemzetiben láthatja ezer ember az előadásukat, az magként fog hatni…

Végtelenül befogadónak kell lenni… – ezt sokszor elmondja.

– Azt remélem, nemcsak mondom, hanem három évadnyi bizonyítékom van már rá. Szinte minden gesztusunk erről szól.

Viszont amikor MITEM-re hívott Thomas Ostermeier politikai üzenetet küld színészeivel a színpadról, azt provokációnak minősíti. Nem ellentmondás ez?

– Miért volna az? Szabadon nyilváníthatott véleményt a színpadról a Nemzeti Színházban. Viszont öngól, ha ezt bárki bátorságnak gondolja, és hamisság azt sugallni, hogy egyébként nem volna szabad ezt nálunk megtennie. Ám ahogy Ostermeiernek van véleménye, úgy nekem is van. És baj az, ha nem értünk egyet? Egyébként örülök annak, hogy láthattuk a Nemzetiben a *Király* rendezését, mert ő ma az európai színház egyik meghatározó, trendteremtő, divatos és népszerű figurája. Itt járt, és láttuk, hol tart, mit gondol a világról. Ahogy láthattuk Silviu Purcărete varázslatát is, aki egészen másként, más dimenziókban, más eszközökkel, máshonnan tekint kritikus szemmel, keserűn, mégis némi derűvel és humorral a világra. A szibériai szahák *Titus Andronicus*a pedig egy számunkra távoli, ismeretlen világból hozott hírt arról, hogyan képzelik ők a hagyomány, a shakespeare-i világ és a nyugati látásmód, valamint a „korszerűség" kérdését. „Dicsőség a magyaroknak", kiáltották az előadás végén szaha nyelven. Volt, aki szerint ez nevetséges, én viszont úgy gondolom, hogy a besavanyodott nyugati, értelmiségi görcsökkel szemben irigylésre méltóan nagy lélekről, őszinteségről árulkodik. Az egyik is, másik is, a harmadik is fontos, érdekes, tanulságokkal szolgál. Mindegyik másért.

Unalomig ismétlem: csak akkor tudjuk árnyaltan látni önmagunkat, kultúránkat, tradícióinkat, csak akkor van esély az önazonosság kutatására, vizsgálatára, építésére, ha képesek vagyunk másokkal összevetni azt, ami a miénk, és ha valóban megkíséreljük megérteni azt, ami különbözik a miénktől. Ezért ilyen sokszínű a MITEM.

Az ön nyitottsága méltánylásra talál?

– Egy ideje már nem érdekel ez a kérdés. Örülök, ha látom, hogy ki mindenki jön el hozzánk. Mindennél fontosabbnak azt tartom, hogy nézőink mintegy 30 százaléka gyerek és diák. A MITEM-re eladott 7500 jegyből több mint ezret diákok vettek meg. Jövőre már négy kaposvári színészosztály kapcsolódik be a Nemzeti munkájába, itt végzik gyakor-

A Gulag virágai is készül már: Hobo, Varga József, Pál Lajos

latukat, tanulják élesben a szakmát. A fiatalok jelentik a jövőt! Nekik talán sikerül felülírniuk a mindenféle oldali elfogultságokat és előítéletességeket. Ezért nagy a mi felelősségünk velük szemben: továbbörökítjük saját előítéleteinket, vagy felülemelkedünk ezeken az ő érdekükben.

Türelmetlen?

– Az ember szeretne gyorsan hatni, változtatni, még ha tudja is, hogy nem lehet évtizedek görcsein, árkain egyszerűen túllépni. Ezzel én is így vagyok, és folyton kontrollálom magam. Az persze fáj, ha igazságtalan a bántás. Ha például azt írják, hogy buszokkal hozzuk a nézőket. Miközben az összes nézőink öt százalékát kitevő „ingyenes és buszos közönség" olyan gyerekekből áll, akiknek nagy része egyébként soha nem jutna el színházba, sokan még Budapesten sem jártak. Nem inkább örülni kellene ennek!?

Maradjunk még a MITEM-nél. Elégedett?

– Egy igazgató sosem lehet elégedett… de komolyra fordítva a szót: az elmúlt három évben a munkatársaimmal leraktuk az alapokat, meghatároztuk a fő irányokat, kijelöltük a hangsúlyokat. Évről évre átfogó képet adhatunk arról, hol tart a világ. Elértük az európai színházi világ abszolút első vonalát, hiszen itt volt Ostermeier, Barba, Novarina, Langhoff egy-egy előadása, és közéjük tartozik Fokin, Rizsakov és Purcărete, akik nem mellesleg a Nemzetiben rendeznek. A dél-koreai rítusszínházzal, a hagyományos kínai operával az archaikus színházi formákat is behoztuk. Jelen van a régió: voltak román, szerb, horvát, lengyel, moldáv, lett, litván, macedón, bolgár, ukrán és határon túli magyar előadások. Képviseltetik magukat a nagy színházi nemzetek: németek, franciák, oroszok. Voltak norvégok, spanyolok, irakiak, törökök és görögök, kőszínházi és alternatív társulatok is. Más megközelítésben: egy sor hozzánk hasonló nemzeti státusú intézményt láttunk vendégül. Hiányérzetem elsősorban a fiatal titánok kapcsán van, őket is be kellene mutatni: lássuk, kit miért kap fel a szakma, egy-egy nagy fesztivál. Nyitni kell az angolszászok, Dél-Amerika és Ázsia felé.

És a politika sem hiányzik.

– Tavaly a Burgtheater szolgált némi politikai cirkusszal, ami inkább idegesítő és elkeserítő volt, semmint érdekes. Annak viszont, ahogyan egy vajdasági magyar egy szerb hazafiságot kifigurázó szerb klasszikus vígjátékot aktualizált a belgrádi rendezésében, annak igazi tétje van. Urbán András *Hazafiak* című előadásáról beszélek. 2014-ben két olyan előadást is meghívtunk, amelyek az azóta elképesztő méreteket öltött migráció kérdésével foglalkoztak. Egy iraki társulat a polgárháború következményeit, többek között a menni vagy maradni kérdését boncolgatta, az ankaraiak a Földközi-tengeren átkelő menekültek sorsát dolgozták fel. Ha valaki emlékszik ezekre, akkor igen halkat pukkant Ostermeierék beszólása az *Sirály* elején, miszerint Budapesten, a Nemzetiben nem lehet a migránskérdésről beszélni.

A *János vitéz* ürügyén már szó volt a kapcsolatokról. Hogyan szövődik tovább ez a háló?

– A vidéki és határon túli színházak folyamatos jelenléte továbbra is nagyon fontos. Befogadjuk a Nemzeti Táncszínházat, ameddig el nem készül otthonuk a Millenárison, együttműködünk a Zsuráfszky Zoltán által vezetett Magyar Nemzeti Táncegyüttessel. Bozsik Yvette és táncosai, Sardar Tagirovsky és alkotótársai az alternatív, struktúrán kívüli világot hozzák be a Nemzetibe. Épül a kapcsolat a pétervári Alekszandrinszkij Színházzal, amelynek vezetője, Valerij Fokin rendezi a következő évad első nagyszínpadi előadását, Dosztojevszkij *A krokodilus* című regényadaptációját. Harmadik éve szerepelnek a moszkvai Művészszínház iskolájának diákjai a MITEM-en. Őket a nálunk sikerrel futó *Fodrásznő* rendezője, Viktor Rizsakov tanítja, nyaranta részt vesznek a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének nemzetközi műhelyén. Folyik a gondolkodás, hogyan lehetne valamilyen közös projektet létrehozni Moszkva–Budapest–Kaposvár tengelyen. Amikor már megvan a repertoár gerince, tervezhetünk akár vegyes társulattal, több nyelven születő produkciót is.

És megvan a „gerinc"?

– Késésben vagyunk, ezt el kell ismernem. Minden egy évadot csúszott, de a *János vitéz* és a *Csongor és Tünde* már megvan, a most következő évadban jön a *Bánk bán*, az azt követőben *Az ember tragédiája* – felfogásom szerint ez a Nemzeti Színház repertoárjának a gerince. E mellett nagyon változatos a kínálatunk, amiben van Shakespeare, *Körhinta*, *Cyrano,* Brecht, Ibsen, Márai, Galambos Péter rendezései, az *Isten ostora*, a *Mesés férfiak szárnyakkal,* a *Szarvassá változott fiú,* a *Fodrásznő,* és lesz Euripidész, Bergman, Dosztojevszkij... De más megközelítésben ott vannak azok a darabok, amelyek keresztény gyökereinkkel foglalkoznak, mint a *Vitéz lélek,* a *Johanna a máglyán,* jövőre az Assisi Szent Ferenc életéről szóló különleges darab, vagy a *Csíksomlyói passió.* Fájdalmasan búcsúztunk az *Éjjeli menedékhely*től, az *Operett*-től. Rendkívül fontosnak gondoltam ezek bemutatását, mert különleges színházi nyelven szóltak húsbavágó témákról.

Az évad, a repertoár arányokról is szól: kellenek tuti címek és különlegességek. A színházak szoktak egy-két ősbemutatót tartani, de leginkább a biztonságra törekvés a jellemző. A Nemzeti jövő évada tele van bizonytalansággal: azaz ősbemutatóval.

– Én azt mondanám, tele van felfedeznivalóval. Engem a tuti címek sosem hoztak lázba. Nem volt tudatos törekvés, koncepció, csak úgy alakult, hogy a bemutatók több mint fele ősbemutató. Örülök ennek, mert a Nemzeti Színháznak feladata az is, hogy új, ismeretlen műveket mutasson a közönségnek. Van a repertoár építésnek egy „matematikája": kell klasszikus és kortárs, külföldi és magyar, nehéz és könnyű. De mit várunk el ezen felül a Nemzeti Színháztól? Én azt, hogy felvessünk végigbeszéletlen vagy újratárgyalandó témákat. Olyan előadásoknak is születniük kell, amelyek túlmutatnak önmagukon, a puszta esztétikai élményen. Szóltunk már az első világháborúról, most jön témaként '56 és a Gulag. Nagyon kellene egy Trianonról szóló darab, és a *KZ-oratórium* sikertelenségén túllépve a holokauszt-témát is újra fel kellene dolgozni. Műfajilag fontos visszahozni a történetmesélést, újraéleszteni az archaikusabb formákat, amire a *Csíksomlyói passió*val teszek majd kísérletet. A közösség ügyei mellett az egyén boldogulásának kérdéseit boncolgatja a *Szenvedély,* amely Ingmar Bergman forgatókönyve alapján készül. Ügyelni kell arra is, hogy ne komorodjon el a repertoár – *A miniszter felesége* egy fergeteges vígjáték.

„…csak akkor tudjuk árnyaltan látni önmagunkat, kultúránkat, tradícióinkat, csak akkor van esély az önazonosság kutatására, vizsgálatára, építésére, ha képesek vagyunk másokkal összevetni azt, ami a miénk, és ha valóban megkíséreljük megérteni azt, ami különbözik a miénktől. Ezért ilyen sokszínű a MITEM.”

Bergman Szenvedélye – ősztől a Gobbi Hilda Színpadon. A próbán Schnell Ádám, Horváth Lajos Ottó, Györgyi Anna, az előtérben Tóth Auguszta

A 2015/16-os évad végére 120 ezer körül alakul a nézőszám. Mit mutat ez?
– Azt, hogy a tavalyi 113 ezerhez képest megint léptünk egyet, és ezzel elérjük a Nemzeti elmúlt 15 évének második legmagasabb nézőszámát. Van még hová növekedni, de szégyenkezésre semmi ok. Nézőt lehet „csinálni”, erre megvannak a technikák. De nem ez a lényeg, hanem a közönségbázis. Ebben még sok teendőnk van.

Milyennek képzeli ezt a közönségbázist?
– Olyan nézőkre gondolok, akik az előadások élményein keresztül otthon érzik magukat a Nemzetiben. Akik értik és értékelik, hogy olyan érzések trambulinjaként működnek a darabok, amelyek megélésére ritkán van alkalmuk a hétköznapokban. Akik komoly kérdések, témák, történetek felvetésében és végiggondolásában elfogadnak bennünket partnernek.

Ilyen nagy, mindenkit érintő téma például ’56. Nem tart attól, hogy a forradalom utáni megtorlásban kivégzett Tóth Ilonáról szóló előadás a közös gondolkodás helyett inkább megosztja majd a közönséget? Vagy másként fogalmazva: mindenkinek más okból nem fog tetszeni. És nem esztétikai szempontokról beszélek…
– Ettől nem félek, hanem fel vagyok rá készülve. Ennek ellenére azt mondom, hogy a Nemzetiben nem szabad félni attól, hogy rázós témákat járjunk körül. Éppen hogy felszabadítóan kellene hatnia annak, hogy a művészeten keresztül, a politikai acsarkodásoknál magasabb dimenzióban folytathatunk párbeszédet.

Kornya István
| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Ősbemutatók a 2016/17-es évadban

Fjodor Dosztojevszkij
A KROKODILUS
Rendező: Valerij FOKIN
Ősbemutató: **2016. október 7.** – Nagyszínpad

Ingmar Bergman
SZENVEDÉLY
Rendező: KISS Csaba
Ősbemutató: **2016. október 15.** – Gobbi Hilda Színpad

Szilágyi Andor
TÓTH ILONKA
Rendező: VIDNYÁNSZKY Attila
Ősbemutató: **2016. október 25.** – Nagyszínpad

Földes László Hobo
A GULAG VIRÁGAI
Rendező: VIDNYÁNSZKY Attila
Ősbemutató: **2016. november 12.** – Kaszás Attila Terem

Branislav Nušić
A MINISZTER FELESÉGE
Rendező: ÁRKOSI Árpád
Ősbemutató: **2016. december 16.** – Nagyszínpad

Euripidész
HIPPOLÜTOSZ
Rendező: ZSÓTÉR Sándor
Ősbemutató: **2017. április 9.** – Kaszás Attila Terem

A 2016/2017. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierek

Fjodor Dosztojevszkij: **A krokodilus**
Rendező: Valerij Fokin
Ősbemutató: 2016. október 7.

Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka**
Rendező: Vidnyánszky Attila
Ősbemutató: 2016. október 25.

Branislav Nušič: **A miniszter felesége**
Rendező: Árkosi Árpád
Ősbemutató: 2016. december 16.

Michel de Ghelderode: **Képek Assisi Szent Ferenc életéből**
Koreográfus-rendező: Bozsik Yvette
Bemutató: 2017. február 24.

Csíksomlyói passió
Rendező: Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2017. március 10.

továbbra is műsoron

Edmond Rostand: **Cyrano de Bergerac**
Rendező: David Doiasvili

Ferenczi György és a Rackajam: **Betyárjáték**
Rendező: Szomjas György

Verebes Ernő – Cervantes: **Don Quijote**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Szarka Tamás: **Éden földön**
Koreográfus-rendező: Bozsik Yvette

Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Fekete ég – Molnár Ferenc: **A fehér felhő**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Isten ostora – Bánffy Miklós nyomán
Rendező: Vidnyánszky Attila

William Shakeperare: **Szentivánéji álom**
Rendező: David Doiasvili

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **Körhinta**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Tamási Áron: **Vitéz lélek**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Petőfi Sándor: **János vitéz**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **Mesés férfiak szárnyakkal**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú**
Rendező: Vidnyánszky Attila

BAJOR GIZI SZALON

premierek

Colm Toibin: **Mária testamentuma**
Nagy Mari önálló estje

A kölyök
Mátyássy Bence önálló estje

továbbra is műsoron:

Marguerite Duras – Vörös Róbert: **Nyáron, este fél tizenegykor**
Udvaros Dorottya estje
Rendező: Vörös Róbert

Mezei Mária: **Hoztam valamit a hegyekből**
Tóth Auguszta önálló estje
Rendező: Dávid Zsuzsa

Fedák Sári
Szűcs Nelli önálló estje
Rendező: Dávid Zsuzsa

Osztojkán Béla versei: **Hazát és szerelmet keresek**
Farkas Dénes önálló estje
Rendező: Farkas Dénes

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierek

Ingmar Bergman: **Szenvedély**
Rendező: Kiss Csaba
Ősbemutató: 2016. október 15.

Ivan Viripajev: **Részegek**
Rendező: Viktor Rizsakov
Bemutató: 2016. november 19.

Katona József: **Bánk Bán**
Rendező: Vidnyánszky Attila
Bemutató: 2017. május 20.

továbbra is műsoron:

Krúdy Gyula írásai alapján: **Szindbád**
Rendező: Vidnyánszky Attila

6
(Anton Csehov: A 6-os számú korterem című elbeszélése alapján)
Rendező: Sardar Tagirovsky

Conor McPherson: **A gát**
Rendező: Bérczes László

Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **Szeszélyes nyár**
Rendező: Galambos Péter

Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**
Rendező: Kincses Elemér

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**
Rendező: Viktor Rizsakov

Anton Csehov: **Három nővér**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Örkény István: **Tóték**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Szigligeti Ede: **Liliomfi**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Zelei Miklós: **Zoltán újratemetve**
Rendező: Vidnyánszky Attila

William Nicholson: **Árnyország**
Rendező: Dér András

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus**
Rendező: Galambos Péter

KASZÁS ATTILA TEREM

premierek

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**
Rendező: Vidnyánszky Attila
Ősbemutató: 2016. november 12.

Euripidész: **Hippolütosz**
Rendező: Zsótér Sándor
Ősbemutató: 2017. április 9.

továbbra is műsoron:

Bertolt .Brecht: **Galilei élete**
Rendező: Zsótér Sándor

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszel**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Weöres Sándor: **Psyché**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Henrik Ibsen: **Brand**
Rendező: Zsótér Sándor

Márai Sándor: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia**
Rendező: Árkosi Árpád

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**
Rendező: Vidnyánszky Attila

Long-Singer-Borgeson: **SÖR**
(Shakespeare Összes Rövidítve)
angol nyelven

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

TÓTH AUGUSZTA

KRISTÁN ATTILA

SZŰCS NELLI

SÖPTEI ANDREA

SZARVAS JÓZSEF

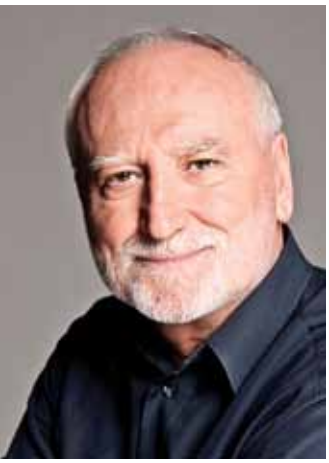

BLASKÓ PÉTER

„Miután Ivan Matvejevicset egy hatalmas krokodil váratlanul lenyeli, nemhogy meghalna, de kifejezetten örül új helyzetének. A fenevad gyomrából ugyanis világosságot és új eszméket hirdethet polgártársainak."

Fjodor Dosztojevszkij

A KROKODILUS

Mi történik, ha valakit lenyel egy krokodil? Meghal, mondanák Önök. De mit mond Dosztojevszkij?

Miután a pétervári csinovnyikot (ma úgy mondanánk: hivatalnokot), Ivan Matvejevicset egy hatalmas krokodil váratlanul lenyeli, nemhogy meghalna, de – a krokodil legnagyobb meglepetésre – kifejezetten örül új helyzetének. A fenevad gyomrából ugyanis világosságot és új eszméket hirdethet polgártársainak. „Elég csak elkülönülni valahol, vagy belekerülni egy krokodilba, máris megteremtődik az egész emberiség számára a paradicsomi lét lehetősége" – bölcselkedik Ivan Matvejevics, *A krokodilus* főhőse.

Dosztojevszkij visszaemlékezései szerint a kisregényt egy valós esemény ihlette: egy német zoológus 1864-ben Szentpétervároon élő krokodilt mutogatott az egzotikus élményekre vágyó közönségnek pénzért. A különös, groteszk élmény hatására Dosztojevszkij fanyar, filozofikus humorú, abszurd történetet kerekített, amely leginkább Gogol pétervári történeteinek (mint például az *Orr* vagy a *Köpönyeg*) irodalmi hagyományából merített.

Az orosz és egyúttal a világirodalom egyik legjelentősebb írója, Fjodor Dosztojevszkij elsősorban társadalmi, filozófiai és pszichológiai kérdéseket boncolgató, fajsúlyos regényeiről és elbeszéléseiről ismert. Ugyanakkor fennmaradt több szatirikus hangvételű, a 20. századi abszurd irodalmat megelőlegező írása is, melyek Dosztojevszkij alkotói vénájának, irodalmi tehetségének sokszínűségét bizonyítják. Ezek közé tartozik az 1865-ben *A krokodilus* címmel megjelent, úgynevezett „fantasztikus" kisregénye is, amely elmélyítette, ugyanakkor új formában jelenítette meg a kor művészetének egyik fontos motívumát, az emberi személyiség megkettőződésének problematikáját.

A magyarországi ősbemutató rendezője, Valerij Fokin, a kortárs orosz színházi élet egyik kiemelkedő alkotója, aki egyúttal a moszkvai Mejerhold Kortárs Művészeti Központ alapítója, és jelenleg az egyik legjelentősebb orosz színház, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház vezetője. Számos művészeti díjjal elismert rendező munkásságában különös hangsúlyt kapnak Gogol, illetve Dosztojevszkij műveinek színpadi adaptációi, melyeket vállaltan Mejerhold színházi formanyelvének továbbgondolásával készít.

A budapesti közönség az utóbbi években két Fokin-rendezést is láthatott már a Nemzeti Színházban. *A játékos* című Dosztojevszkij-regény nyomán készült Zéró liturgia a 2014-es MITEM egyik szenzációja volt, tavaly pedig Gogol *Háztűznézőjével* vendégeskedett a Nemzetiben az Alekszandrinszkij.

Fjodor Dosztojevszkij:

A krokodilus

Ivan Matvejevics – HORVÁTH LAJOS OTTÓ I Matvejevics felesége – TÓTH AUGUSZTA I Szemjon Szemjonovics – KRISTÁN ATTILA I Nyina Pavlovna – SZŰCS NELLI I Anna Petrovna – SÖPTEI ANDREA I A krokodil tulajdonosa – SZARVAS JÓZSEF I Tyimofej Szemjonovics – BLASKÓ PÉTER I Andrej Joszifovics – OLT TAMÁS

továbbá a beregszászi Ilyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulatának tagjai: Ferenci Attila, Gaál Natália, Kacsúr András, Kacsúr Andrea, Sőtér István, Szabó Imre, Tarpai Viktória, Vass Magdolna

Rendező: VALERIJ FOKIN

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. október 7. • Nagyszínpad

KISS ANDREA

BODROGI GYULA

BÁNSÁGI ILDIKÓ

BAKOS-KISS GÁBOR

Szilágyi Andor:

TÓTH ILONKA

„1956. Tóth Ilonát, a budapesti Domonkos utcai kórház önkéntes vezetőjét letartóztatják.

1957. Sor kerül a forradalom utáni megtorlás legelső, egyetlen nyilvános perére, hogy a kádári rendszer bebizonyíthassa a világ közvéleményének: Budapest utcáin nem ártatlan fiatalok harcoltak Magyarország szabadságáért, hanem köztörvényes bűnözők gyilkoltak ártatlan kommunistákat. A Moszkva közvetlen irányításával megrendezett színjátékper a huszonnégy éves medika, Tóth Ilona beismerő vallomásával és kivégzésével ér véget" – írja Szilágyi Andor, a történetet feldolgozó színdarab szerzője.

Vajon megpecsételhető a forradalom ifjú résztvevőinek a sorsa azáltal, hogy az őket leverő hatalmi erőszak utólag erkölcsileg, majd mentálisan is ellehetetleníti őket? Ebből fakadóan elhiteti bűnüket a közvéleménnyel, és halálbüntetést alkalmaz? Mennyire hathat ki egy ilyen ítélet az áldozat későbbi megítélésére? És vajon ez az emlékezet milyen mértékben tükrözi az adott kor immoralitását és képmutatását? Nem hátborzongató-e az a tény, hogy kegyelet helyett szennyel és mocsokkal illessük ártatlan áldozatok emlékét?

Csupán néhány kérdés, melyek mementóként, Tóth Ilona pere óta a fejünk felett lebegnek.

Tóth Ilona személye eggyé vált az ártatlanság fogalmával, miközben a megsokszorozott bűn – kezdve a beismerésre való kényszerítéstől a gyilkosság elhitetéséig –, kedvére játszhatja halálos játékát egy fiatal lánnyal.

Ha van igazság, elsősorban a szívekben van. A törvénykezés akkor tökéletlennek bizonyult, még a leghatározottabbnak tűnő ítélet erkölcsi megtámogatásában is.

Az idő pedig úgy szentesít – tapasztalhattuk már számtalanszor –, ahogy a szélfúvást kihasználó szabad vitorlás választja meg haladási irányát: leginkább nem ő dönti el, merre száguld. Nekünk azonban jó volna visszanézni, akár visszafordulni, szél ellen vitorlázva. És tevőlegesen emlékezni, mert csak így menthetjük a menthetőt: saját jelenünk múltból fakadó létjogosultságát.

A Nemzeti Színház ezzel az előadással ünnepli az 1956-os forradalom 60. évfordulóját. A szereplők közül Bodrogi Gyula, Csurka László, Dózsa László, Mécs Károly a forradalmi események résztvevői, tanúi voltak.

Varsói premier

A *Tóth Ilonka* című előadás „első" premierjére 2016. október 21-én a varsói Teatr Polskiban kerül sor. 2016-os évet a lengyel-magyar szolidaritás évének nyilvánította a lengyel szenátus abban a határozatban, amelyet az 1956. júniusi poznani kommunistaellenes felkelés és az 1956-os magyar forradalom 60. évfordulójára való megemlékezés jegyében fogadtak el. A Nemzeti Színház varsói vendégjátéka az ünnepi év kiemelt eseménye lesz.

REVICZKY GÁBOR

RUBOLD ÖDÖN

Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka**

BODROGI GYULA I BÁNSÁGI ILDIKÓ I KISS ANDREA e. h. (Tóth Ilonka szerepében) I VOITH ÁGI m. v. I BAKOS-KISS GÁBOR I REVICZKY GÁBOR I MÉCS KÁROLY m. v. I RUBOLD ÖDÖN m. v. I CSURKA LÁSZLÓ m. v. I VARGA JÓZSEF I DÓZSA LÁSZLÓ m. v. I KRAUSZ GERGŐ e. h.

valamint a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. évfolyamos hallgatói.

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. október 25. • Nagyszínpad

UDVAROS DOROTTYA

FARKAS DÉNES

TOMPOS KÁTYA

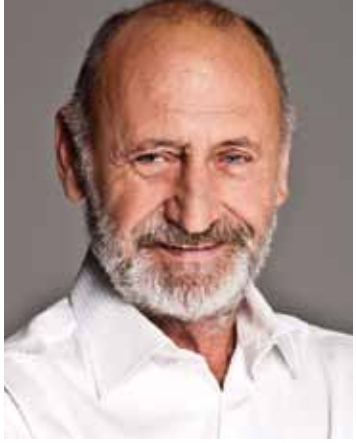
REVICZKY GÁBOR

SCHNELL ÁDÁM

MÁTYÁSSY BENCE

„A miniszter felesége szereplői képtelenek kilépni abból a környezetből, amelybe az Úr teremtette őket. Ugyanakkor éppen kétségbeesett igyekezetük teszi őket mégis szimpatikussá."

Branislav Nuŝiĉ:

A MINISZTER FELESÉGE

A férjből miniszter lett. Érdekes ez? Érdekesebb, hogy mi lesz a miniszter feleségéből. Férje farvizén evező vérbő asszonyság ő, akinek frissen kinevezett ura, vagy inkább annak csábító hatalommal bíró rangja, fenekestől felfordítja mindenki életét. Hogyan lehet felemelkedni? Mi történik, amikor egy egyszerű, de szerethető asszonyság s az ő családja, rokonsága egy olyan társadalmi piedesztálra kerül, amelyről addig nem is álmodhatott? Hogyan és miként alakul át az addig „jól működő" család, amikor férjről is kiderül egy s más? Nyelvleckéket is kéne venni, egy-két arany fog is elkelne a szép miniszternéi mosolyhoz, no, meg szeretőt is illene tartani, hisz az előző miniszter-feleség odafenn lebegő példája társadalmi szempontból csábító.

Csupa kikerülhetetlen kérdés sorjázik *A miniszter felesége* című vígjátékban, melyeknek ügyetlen és avatatlan megválaszolásában a kétes eredetű rokonság is részt vesz. De még mennyire, és bár ne tenné! Mert a kérők, alázatoskodók és nagy ravaszok egész „zenekara zendít" rá egy fennköltnek tűnő szimfóniára. És úgy tűnik, valóban egy *eljátszott játék* szimfóniája ez! Súrlódó érdekek és meleg rokoni összeölelkezések érzelmi sokszínűségét adja megannyi helyzet a darabban, melynek minden mozzanata mélységesen emberi. S talán pont ez a tükör az, melybe belenézvén időtlen játszmákban látjuk viszsza önmagunkat...

Az író, aki Alkibijad Nusa néven született Belgrádban, 1864-ben, cincár származású, később szerbesítette nevét. Volt külügyi kormányhivatalnok Szkopjében, Bitolában, Szarajevóban, de dolgozott Svájcban és Franciaországban is, a Szerb Királyi Akadémia tagja volt. A belgrádi, majd az újvidéki Szerb Nemzeti Színházat is vezette. A balkáni térség legkiemelkedőbb vígjátékírója, A miniszter feleségét először 1929-ben mutatta be a belgrádi Szerb Nemzeti Színház.

Együttérzéssel áthatott színpadi darabjai nélkülözik a gúnyt, a kárörömöt. Az alapos karakter-megfigyelésből eredő hiteles figurák által „eljátszott" kis- vagy nagypolgári gesztusai jellemzik világát. E világ persze nem szűkölködik kisvárosi bürokratákban, írnokokban, tisztviselőkben, provinciális ügyeskedőkben, akik – családjukkal együtt – képtelenek kilépni abból a környezetből, amelybe az Úr teremtette őket. Kimondottan a mindennapok esendő figurái, közéletünkből kipécézett alakok *A miniszter felesége* szereplői. Ugyanakkor éppen kétségbeesett igyekezetük teszi őket mégis szimpatikussá, végighordozva a nevetés szikráját a közönség között, az előadás első pillanatától az utolsóig.

Branislav Nuŝiĉ:

A miniszter felesége

fordította: Verebes Ernő

Zsivka, a miniszter felesége – UDVAROS DOROTTYA I Csédó – FARKAS DÉNES I Dára – TOMPOS KÁTYA I Vászó bácsi – REVICZKY GÁBOR I Szávka, nagynéni – BÁNSÁGI ILDIKÓ I Ninkovics, udvaroló – SCHNELL ÁDÁM I Kalenics, álrokon – MÁTYÁSSY BENCE I Náta Stefánovics, volt miniszterné – NAGY MARI I Risztó, kérő – BAKOS-KISS GÁBOR I Péró, írnok, hízelgő hivatalnok – RÁCZ JÓZSEF I Popovics, a miniszter – VARGA JÓZSEF I Anka, szobalány – ROEHNELT ZSUZSANNA e. h. I Tanítónő, angol – VASS JUDIT GIGI e. h.,
továbbá: FÜLÖP TAMÁS e.h., KRAUSZ GERGŐ e. h., STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h.

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. december 16. • Nagyszínpad

BAKOS-KISS GÁBOR

NAGY-KÁLÓZY ESZTER

„Magában a drámában a táncos elem annyira hangsúlyos (Szent Ferencnek még a lázát is táncos által képzelte megjeleníteni a szerző), hogy koreográfus után „kiált" a mű. Bozsik Yvette művészi útja garantálja az új megszólaltatás létjogosultságát."

Michel de Ghelderode

KÉPEK ASSISI SZENT FERENC ÉLETÉBŐL

Mivel szembesülne Szent Ferenc, ha visszatérne a Földre? Milyennek látna bennünket? A világunkat? Mit gondolna rólunk a világ egyik legismertebb és legszeretetreméltóbb szentje?

A középkor és a modern színház találkozása, a 20. század beteljesült víziója Michel de Ghelderode színdarabja arról a szentről, aki gazdag családból származott, de minden vagyonról lemondott, hogy Istennek szentelhesse életét, és a madaraknak prédikált.

Ez a rejtélyes mű abszurd és avantgárd, varázslatosan szürrealista, allegorikus képek sorozata. Az emberi bűnök groteszk karneválja, danse macabre, tánc és absztrakció, misztériumjáték, politikai kabaré és dráma, archaikus zene és kortárs kompozíció.

Ghelderode alig húszéves, amikor véget ér az I. világháború. Írói tehetsége keresi a kibontakozási lehetőséget. Ekkortájt jön létre egy professzionális katolikus színházi társulat Flandriában, a Vlaamsche Volkstooneel, amelynek élére 1924-ben Johan de Meester rendező kerül, aki kísérleti, modern színházat szervez. Ő kéri fel 1926-ban a fiatal Ghelderode-ot, hogy Szent Ferenc születésének 700. évfordulójára írjon darabot, az ősbemutató 1927-ben volt.

Formai újításokat hordoz a szöveg – nevezetesen ilyen a dialógusok szimultán módon való megjelenítése – és merész motívumokat is, amelyek nagy vitákat váltottak ki a korabeli közönségből. Nem sok Ghelderode-művet láthatott a magyar közönség, bár épp e darabja nyomán készült egy előadás az Új Színházban 2011-ben Szikora János rendezésében, ám az egész darab most az eredeti művet veszi alapul, új fordításban.

Bozsik Yvette mindent meglelt Ghelderode e művében, ami jelenleg foglalkoztatja őt, ezért rendezi meg egy nagyszabású produkcióban a Nemzeti Színház színművészeivel, saját társulatának táncosaival és a kaposvári színészdiákok részvételével. Ahogy magát a szerzőt több írásában, úgy a rendező-koreográfust is Brueghel és Bosch képei inspirálják a színrevitelben. Az alkotótársak ismét Cziegler Balázs látványtervező és Berzsenyi Krisztina jelmeztervező lesznek, akik korábban már együttműködtek Bozsik Yvette-tel, így tavaly az *Éden földön* produkció létrehozásában is. Magában a drámában a táncos elem annyira hangsúlyos (Szent Ferencnek még a lázát is táncos által képzelte megjeleníteni a szerző), hogy koreográfus után „kiált" a mű. Bozsik Yvette művészi útja garantálja az új megszólaltatás létjogosultságát.

Michel de Ghelderode

Képek Assisi Szent Ferenc életéből

Szent Ferenc – BAKOS-KISS GÁBOR I Ifjú Ferenc – BERETTYÁN SÁNDOR e. h. I Halál, Püspök, Isten – NAGY-KÁLÓZY ESZTER I Kabaré-énekesnő, Szegénység kisasszony – TOMPOS KÁTYA I Leprás, Kísértő, Elkárhozott – NAGY MARI I Speaker, Komikus barát, – FEHÉR TIBOR I Sarlatán, Púpos, Bíró, Ördög – VATI TAMÁS m. v. I Apa, Pap – VARGA JÓZSEF I Szegénység kisasszony – MIKECZ ESTILLA e. h.
továbbá: STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h., FÜLÖP TAMÁS e. h. KRAUSZ GERGŐ e. h., ÁCS ESZTER e. h., ROEHNELT ZSUZSANNA e. h.

Közreműködik a Bozsik Yvette Társulat: FÜLÖP TÍMEA, GOMBAI SZABOLCS, HASZNOS DÓRA, KRAUSZ ALÍZ, KRIZSÁN DANI, SAMANTHA KETTLE, STOHL LUCA, VIDA GÁBOR, VISLÓCZKI SZABOLCS

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

mikor? hol?

PREMIER: 2017. február 24. • Nagyszínpad

TOMPOS KÁTYA

NAGY MARI

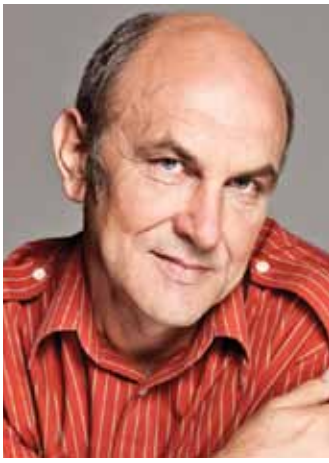
VARGA JÓZSEF

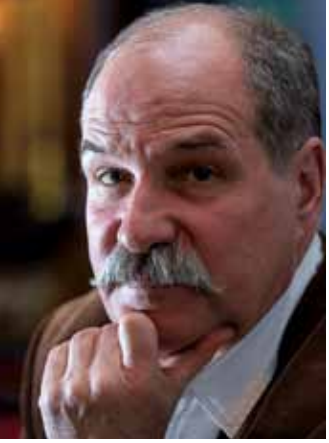
BERECZ ANDRÁS

TÓTH AUGUSZTA

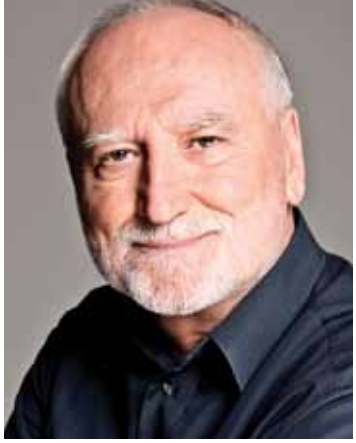
BLASKÓ PÉTER

RÁCZ JÓZSEF

OLT TAMÁS

FARKAS DÉNES

„A Csíksomlyói passiót összművészeti produkciónak szánjuk, s ezért be kívánunk vonni olyan neves előadókat, mint például Berecz András és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes"

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

A 18. században Csíksomlyón még élő hagyomány volt, hogy évről évre újabb és újabb iskoladrámákat mutattak be. Ezek alapján élesztették föl a helybeliek 1996-ban e színjáték-hagyományt, s az idén, a huszadik évfordulón – mintegy tízéves kihagyás után – ismét sor került egy virágvasárnapi bemutatóra. Ha kimondjuk Csíksomlyó nevét, ma már mégsem elsősorban ez a műfaj jut róla az eszünkbe, hanem annak a zarándoklatnak a helyszíne, ahol pünkösdkor évről évre félmillió ember gyűlik össze a Kárpát-medence minden tájáról, hogy imádkozzanak a Szent Istvántól Szűz Máriának felajánlott országért. És vannak, akik azért jönnek e kegyhelyre, hogy pünkösd vasárnap a felkelő napban megláthassák Babba Máriát, ősvallásunk istenasszonyát.

A Nemzeti Színház produkciójának létrehozása során e hagyomány teljességére támaszkodni kíván. Így arra az 1897-ben megjelentetett kéziratos gyűjteményre is, mely négyfajta passiójáték-típust tartalmazott. Ez képezte Balogh Elemér és Kerényi Imre szövegkönyvének az alapját is, melyből az 1981-es nagysikerű színdarab készült. Az elmúlt 35 év során azonban Kilián István áldozatos munkájának eredményeként napvilágot látott a csíksomlyói passiójátékok teljes szöveganyaga is. Az 1991-től évente megrendezett Nemzetközi Betlehemes Találkozóknak köszönhetően pedig feltárult az a szakrális dramatikus népi játékmód is, mely az iskoladrámák hatására a 18. században alakult ki. Vállalkozásunknak ez a Csíki-medence székely közösségeiben ma is élő archaikus nyelvezet képezi a bázisát, mely a megszólalás hitelességét és újdonság-értékét is garantálja. De fel fogjuk használni Katona Imre *Passió magyar versekben* című szövegkönyvét is, melyből Ruszt József 1971-ben rendezett előadást az Egyetemi Színpadon.

Az elmúlt három év során a Nemzeti Színházban már jelen volt a szakrális tematika. Elég, ha csak Tamási Áron *Vitéz lélek* című drámájára vagy Claudel és Honegger *Johanna a máglyán* című oratóriumára gondolunk. A népi műveltség színpadi megszólaltatására pedig a szintén Vidnyánszky Attila által rendezett *Körhinta* a példa, melyben a drámai témához szervesen kapcsolódott az a népzene, néptánc- és hiedelem-anyag, amelyet a társrendező-koreográfus, Zsuráfszky Zoltán irányításával a Magyar Nemzeti Táncegyüttes jelenített meg. Az újragondolt *Csíksomlyói passiót* hasonló összművészeti produkciónak szánjuk, s ezért be kívánunk vonni olyan neves előadókat, szólistákat is, akik a maguk műfajában hasonló népszerűségre tettek szert, mint az énekes-mesemondó Berecz András...

Csíksomlyói passió

Vándor – BERECZ ANDRÁS m.v. I Mária – TÓTH AUGUSZTA I Mária Magdolna – BARTA ÁGNES e. h. I Krisztus – BERETTYÁN NÁNDOR e. h. I Péter apostol – BLASKÓ PÉTER I Júdás apostol – RÁCZ JÓZSEF I Pilátus – OLT TAMÁS I Öreg Tóbiás –REVICZKY GÁBOR I Annás főpap – SCHNELL ÁDÁM I Zsidó – FARKAS DÉNES I Fiatal Tóbiás – BODRÁS ROLAND e. h.

Közreműködik a MAGYAR NEMZETI TÁNCEGYÜTTES

Koreográfus: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2017. március 10. • Nagyszínpad

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

GYÖRGYI ANNA

SCHNELL ÁDÁM

TÓTH AUGUSZTA

„Ingmar Bergman a filmkészítői munkássága mellett jelentős színpadi szerző, rendező és író is. Precízen kidolgozott forgatókönyveiből Magyarországon is több színházi előadás született. A Szenvedély ősbemutató, színpadon még nem játszották. A filmnovella és az eredeti dialógusok alapján készült a Nemzeti Színház előadása. Ez lesz a 305. Bergman bemutató a világon."

Ingmar Bergman:

SZENVEDÉLY

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy sziget. De nem csak olyan tényleges, víztől ölelt parti szikla, hanem képletes is, ami az ember lelkében él. Ahova, ha megbántódik, visszavonul, és kizárja a világot. Becsukja az ajtót, és a világ kint reked, minden zűrjével, zajával együtt.

Nos, egy ilyen kis szigeten élt, halt és alkotott egy nagy, magas rendező, bizonyos Bergman. Sok felesége volt, sok szerelmet, szakítást megélt, sok filmet forgatott. Bennük van a világ is, ő is.

Egyet közülük, a *Szenvedély*t próbáljuk a Nemzetiben.

Színről színre. Vaskos kötet: fekete gerinc, fehér betűkkel. A nyolcvanas években minden könyvespolcon volt egy. Olyan biztos pontja volt az értelmiségi létnek, mint a szextáns a tengerésznek. Ingmar Bergman. Filmnovellák, forgatókönyvek. A címek ridegek, fájdalmasak, távoliak, mintha tűvel karcolták volna őket fényes fémtükörbe. *Persona. Rítus. A csend. Szenvedély. Suttogások és sikolyok. Tükör által homályosan.* Éreztük, hogy rólunk szólnak, kevés szóval, hosszú feszült csendekkel. Rólunk, meztelen, társas magányba zárt lényekről.

A *Szenvedély* című filmet Bergman 1969-ben forgatta Fårö szigetén. Fårö (szó szerint *Juh-sziget*) egy apró sziget Svédországban, a Balti-tengerben, Gotlandtól északra. Bergman szigete. Itt élt 1960-tól 2007-ben bekövetkezett haláláig. A film két kisiklott életű és átmenetileg egymásba kapaszkodó emberről, egy férfiről és egy nőről szól. Meg egy jómódú, gyerektelen házaspárról Elisről és Évaról. Barátok, szeretők. Kapcsolataikat félve titkolt, elfojtott élethazugságok feszítik. Körülöttük a sziget csendje, nyugalma. Aztán egy nap váratlan és értelmetlen kegyetlenkedés történik: háziállatokat öldös le valaki. Kutyát, birkát, lovat. A közhangulat egy ártatlan ember, Johan ellen fordul. A két történet nem függ össze. De az erőszak légkörében az önigazolás is végzetes.

Ingmar Bergman a filmkészítői munkássága mellett jelentős színpadi szerző, rendező és író is. Precízen kidolgozott forgatókönyveiből Magyarországon is több színházi előadás született. A *Szenvedély* ősbemutató, színpadon még nem játszották. A filmnovella és az eredeti dialógusok alapján készült a Nemzeti Színház előadása. Ez lesz a 305. Bergman bemutató a világon.

Nagy András, az operatőr 24 tekercs régi jó filmmel, egy fekete bőrtokos fényképezőgéppel elindult Fårö szigetére a Nagy Komppal, majd a Kis Komppal, hogy a *Szenvedély*hez fényképeket készítsen. A szigetről, az egyedüllétről, Bergman fényeiről. És ha András megszomjazik, olyan kétszáz koronással fizet a sörért, amin Bergman képe látható. Ez egy mai teljesen igaz – mese.

KISS CSABA

SZARVAS JÓZSEF

Ingmar Bergman:

Szenvedély

Andreas Winkelman – HORVÁTH LAJOS OTTÓ I Anna From – GYÖRGYI ANNA m. v. I Elis Vergérus – SCHNELL ÁDÁM I Eva Vergérus – TÓTH AUGUSZTA I Johan Anderson – SZARVAS JÓZSEF

Színpadra alkalmazó és rendező: KISS CSABA

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. október 15. • Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

FEHÉR TIBOR

KRISTÁN ATTILA

SÖPTEI ANDREA

TÓTH LÁSZLÓ

SZŰCS NELLI

„Istenről, szeretetről, szabadságról, önmaguk kereséséről beszélnek akadozó nyelvvel. Leginkább azt próbálják megfogalmazni, hogy kiüresedett, józannak tűnő világunkban van-e még helye az őszinteségnek, lehet-e valódi szeretetet találni."

Ivan Viripajev:

RÉSZEGEK

Modell, bankár, menedzser, prostituált, fesztiváligazgató, építőipari alkalmazott. A sors különös játéka folytán a belőlük összeverődött társaság jelenik meg a *Részegek*ben. Istenről, szeretetről, szabadságról, önmaguk kereséséről beszélnek akadozó nyelvvel. Leginkább azt próbálják megfogalmazni, hogy kiüresedett, józannak tűnő világunkban van-e még helye az őszinteségnek, lehet-e valódi szeretetet találni.

A *Részegek* a mai ember, az európai civilizáció alapproblémáira kérdez rá. Arra a racionálisnak, toleránsnak és józannak hazudott életformára, amely valójában az európai ember létének értékvesztését, a szeretet, a hit, a kultúra eltűnését, a hazug ideológiákat takarja. Erről azonban csak néhány „részegségében őszinte" figura képes fájdalmasan, eltorzult tudattal beszélni egyfajta apokrif gyónásként.

A szerző a kortárs orosz színházi élet mára már kultikussá vált drámaíró-rendezője, az 1974-ben Irkutszkban született Ivan Viripajev, aki mintegy 15 évvel ezelőtt robbant be az orosz színház világába. Az egyik első, nagy sikerű drámája nyomán elnevezett és munkatársával, Viktor Rizsakovval közösen elindított „Oxigén (Kiszlorod)" művészeti „mozgalom" egy új hangvételű és szellemiségű színházi nyelv megteremtésére tesz kísérletet. Viripajev több művét számos európai nyelvre lefordították és Európa jelentős színházaiban hatalmas sikerrel játsszák.

A *Részegek*et színpadra állító Viktor Rizsakov a Nemzeti Színházban is nagy sikerrel futó, POSZT-díjas *Fodrásznő* rendezője, aki szintén a kortárs orosz és európai színház élvonalbeli alkotói közé tartozik. A moszkvai Mejerhold Kortárs Művészeti Központ igazgatója, Sztanyiszlavszkij-díjas színházpedagógus nem először rendez előadást Viripajev szövegéből. A szerző különleges drámai nyelvezetét mindig újszerű színházi formában igyekszik megszólaltatni, amely a szöveg felszíne mögött húzódó mélyen filozófiai, morális gondolatokat groteszk, szeretetteljes humorba ágyazva, expresszív színészi játékkal juttatja el a közönséghez.

Az orosz „új dráma" mozgalom tagja, Viripajev szerint azért mennek színházba és moziba az emberek, hogy átéljenek egy konfliktust, hogy megtisztuljanak. Fontos, hogy rátaláljanak valami titkosra, ijesztőre a maguk belső világában, és megszabaduljanak negatív érzelmeiktől és komplexusaiktól. Rizsakov pedig minden rendezése során azt kutatja, hogyan érheti el, hogy a színházban a néző ne kukucskáló legyen, hanem a történetek résztvevője, hogy a színház „belül" játszódjon le: a néző fejében, szívében...

Ivan Viripajev:

Részegek

Mark – TRILL ZSOLT I Laurence – FEHÉR TIBOR I Gustav – KRISTÁN ATTILA I Lora –SÖPTEI ANDREA I Karl – TÓTH LÁSZLÓ I Linda – SZŰCS NELLI I Martha – BARTA ÁGNES e. h. I Laura – KATONA KINGA e. h. I Magda – ÁCS ESZTER e. h. I Rudolf –SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ I Max – ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v. I Matthias – BORDÁS ROLAND e. h. I Gabriel – BERETTYÁN SÁNDOR e. h. I Rosa – MIKECZ ESTILLA e. h.

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

ŐSBEMUTATÓ: 2016. november 19.

Gobbi Hilda Színpad

MÁTRAY LÁSZLÓ

UDVAROS DOROTTYA

SÖPTEI ANDREA

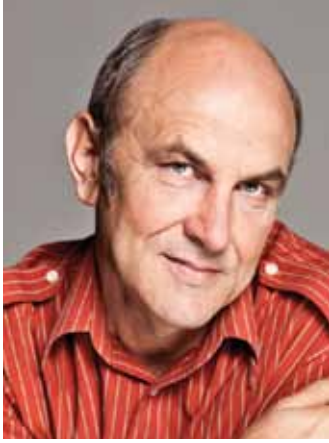
VARGA JÓZSEF

„Ez a fajta megközelítés annak is a próbája lesz, hogy a mai fiatal generáció számára lehet-e még úgy tolmácsolni a darab személyek közötti konfliktusrendszerét, hogy ez egyúttal a nemzeti sorskérdések iránt is fogékonnyá tegye őket."

CSERHALMI GYÖRGY

BODROGI GYULA

Katona József:

BÁNK BÁN

Katona József hősének „mindössze" annyi volt a vétke – s azért lett „végsemmiség az ítélete" – mert „hitvesének és gyermekihez" kötő tündéri láncaitól szabadulva próbált megfelelni politikusi kötelességének. Nem a morál, nem a jog, hanem a szeretet törvényével szegült szembe. Ebben a szükségszerűen kudarcba fulladó vállalkozásban látta meg Katona a világa rendjéért lelki javairól lemondani kényszerülő modern ember tragédiáját – írja Kulin Ferenc a *Bánk bán*ról, amely a *Csongor és Tünde,* valamint *Az ember tragédiája* mellett a magyar drámairodalom klasszikus alapműve.

Katona József a dráma ősváltozatát 1814-ben kezdte írni, nyomtatásban 1820-ban Kecskeméten jelent meg, az ősbemutató – amelyet Katona már nem élhetett meg – 1833-ban Kassán volt, Melinda szerepét Déryné alakította. Pesten 1834-ben mutatták be, a Nemzetiben először 1839-ben adták. 1848. március 15-én a díszelőadás a *Bánk bán* volt. A forradalmat követő elnyomás évei után, 1858-tól vált a mű a Nemzeti és más színházak repertoárjának népszerű és kötelező darabjává. Erkel Ferenc operát írt a drámából (a librettó Egressy Béni munkája), az ősbemutató 1861-ben volt a Nemzeti Színházban.

Vidnyánszky Attila korábban a darab drámai és operai változatát is megrendezte már. Katona drámáját 2002-ben állította színre a Nemzeti Színházban. Ez az előadás – a cselekmény hátterében zajló polgárháború expresszív megjelenítésével – igencsak megosztotta a közönséget, szélsőséges indulatokat is kiváltott. Ugyancsak merész vállalkozás, zenetörténeti jelentőségű esemény volt az ős-*Bánk bán* megrendezése 2008-ban a debreceni Csokonai Színházban. Ez Erkel Ferenc eredeti zenei konstrukcióját és Egressy Béni eredeti librettóját vette alapul, ami 1861-ben még sokkal közelebb állt Katona drámájához.

Vidnyánszky Attila a *Bánk bán*t kamaraszínházi produkcióként kívánja színpadra állítani. Ez a forma mindenekelőtt arra adhat alkalmat, hogy közelebb hozza a közönséghez a drámai összeütközést, a „végsőkig feszült indulatok nyelvét", mely Szerb Antal szerint ebben a darabban „az első intonációtól az utolsó szóig magával ragad", kiváltva a klasszikus tragédiákra jellemző katarzist. Ez a fajta megközelítés annak is a próbája lesz, hogy a mai fiatal generáció számára lehet-e még úgy tolmácsolni a darab személyek közötti konfliktusrendszerét, hogy ez egyúttal a nemzeti sorskérdések iránt is fogékonnyá tegye őket, nemcsak a múlt, hanem a jelen vonatkozásában is.

Katona József:

Bánk Bán

Bánk bán – MÁTRAY LÁSZLÓ m. v. I Gertrudis, királyné – UDVAROS DOROTTYA I Melinda – SÖPTEI ANDREA I Ottó – FARKAS DÉNES I Biberach, egy lézengő ritter –HORVÁTH LAJOS OTTÓ I Bendeleiben Izidora, türingiai leány – MIKECZ ESTILLA e. h. I II. Endre, a magyarok királya – CSERHALMI GYÖRGY m. v. I Tiborc, paraszt – VARGA JÓZSEF I Mikhál bán – RÁCZ JÓZSEF I Simon bán – BAKOS-KISS GÁBOR I Petur bán, bihari főispán – OLT TAMÁS I Myska bán, a királyfiak nevelője – BODROGI GYULA I Solom mester, ennek fia – TÓTH LÁSZLÓ I Udvarnok, Főurak, Udvarhölgyek – BENEDEK DÁNIEL e. h., HERCZEGH PÉTER e. h., NAGY BALÁZS e. h., MÉSZÁROS MARTIN e. h., SZÉP DOMÁN e. h.

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2017. május 20. • Gobbi Hilda Színpad

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

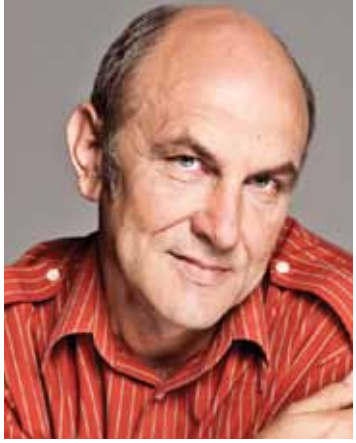
VARGA JÓZSEF

Földes László Hobo:
A Gulag virágai

Játsszák:
FÖLDES LÁSZLÓ HOBO és VARGA JÓZSEF

zenei közreműködő: PÁL LAJOS

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2016. november 12.

Kaszás Attila Terem

A Gulag Emlékbizottság támogatásával

„A Perm-36-os lágerben november 7-i ünnepségre készülnek. A rabokat felszólítják: szereplőként vagy szerzőként vegyenek részt a műsorban. Vagyis éltessék azt a rendszert, amely őket rabságban tartja – hátborzongató abszurditás."

Földes László Hobo

A GULAG VIRÁGAI

„A kultúrfelelős és a tangóharmonikás egy barakkban tartja a szereplőválogatást, és itt folyik a beérkezett írások felolvasása, szelektálása, és szól a zene. Végül a díszelőadás is itt kezdődik el."

Versek, novellák, történetek, dalok, szomorúak és vidámak még a világ legborzalmasabb helyein is születnek. Ilyen hely volt Gulag, amely az ártatlan milliókat – köztük sok százezer magyart is elnyelő és megsemmisítő – szovjet munkatáborok gyűjtőneve. A táborokban született művészeti alkotásokat nevezi Hobo a „Gulag virágainak".

S hogy miért foglalkozik Hobo a történelemnek ezzel a sötét korszakával?

– Néhány évvel ezelőtt Kozma Andrással, aki a Nemzeti Színház dramaturgja, elutaztunk, hogy megnézzük a Perm-36-os tábort – mesélte nemrég a Nemzeti Magazinnak adott interjúban Hobo. – Itt minden tárgy autentikus, minden megszólal. Nagyon megrázott egy ukrán költő, Vaszil Sztusz története. Volt a táborban egy ház, a Találkozások Háza, itt az elítélt évente két napot együtt lehetett a feleségével. Sztusz erre készülve hónapokon át tűhegyes ceruzával leírta a verseit, belebugyolálta egy nejlonzacskóba, jól leragasztotta, és lenyelte. Odabent a maga természetes útján előkerült, megtisztították, s utána a felesége nyelte le, mert semmit sem vihetett ki magával a lágerből. De van személyes indíttatásom is.

– Az elmúlt században nagyon sok tragikus dolog történt az országban. Az ezredforduló környékén a Ghymes zenekarral együttműködve a Don-kanyarban maradt katonák emlékére megírtam a *Bakaballadá*t. Észre se vették, ami nem nagy baj, megesik. A holokausztot komoly művekben dolgozták fel világszerte és itthon, más magyar történelmi eseményekről is komoly, nagyszerű művek születtek, de a Gulagról alig valami. Karig Sára csodálatos versein, Eörsi István *Gulagdalai*n vagy Rózsás János megrázó visszaemlékezésein kívül nem sok mindent találtam az évek során. Szóval a téma elhanyagoltsága miatt is fogtam neki, hogy a Gulagról írjak, meg azért is, mert kommunista családból származom, így van némi érintettségem is.

Az előadás a második világháborúban a szovjetek által megszállt területen született fiú történetén és sorsán keresztül mutatja be a Gulag életének egy szeletét: az 1960-as években járunk, Brezsnyev idejében. A Perm-36-os lágerben november 7-i ünnepségre készülnek (a fiatalabbak kedvéért: ez volt Nagy Októberi Szocialista Forradalom napja). A rabokat felszólítják: szereplőként vagy szerzőként vegyenek részt a műsorban. Vagyis éltessék azt a rendszert, amely őket rabságban tartja – hátborzongató abszurditás. A kultúrfelelős és a tangóharmonikás egy barakkban tartja a szereplőválogatást, és itt folyik a beérkezett írások felolvasása, szelektálása, és szól a zene. Végül a díszelőadás is itt kezdődik el.

És megjelenik majd a színen a világtörténelem egyik tömeggyilkosa, Lenin is. Üvegkoporsójából lép elénk, hogy kinevethessük.

TRILL ZSOLT

KRISTÁN ATTILA

MÁTYÁSSY BENCE

TROKÁN NÓRA

„Hippolütosz meghal. Aphrodité győzedelmeskedik. De nem a szerelem győz, hanem egy emberi gyöngeségekkel, irigységgel, féltékenységgel és sajnos emberfeletti hatalommal rendelkező erő. Megöli azt, aki nem tud szeretni, és azt is, aki igen.”

Euripidész:

HIPPOLÜTOSZ

Kicsoda is ez a Hippolütosz? Thészeusz és Antiópé amazonkirálynő fia. Ő az a fiú, akibe beleszeret a mostohaanyja, Phaidra. Phaidra neve ismerősebb, egyet jelent a pusztító szerelmi szenvedéllyel.

Aphrodité, a szerelem istennője nem tűrheti, hogy Hippolütosz kivonja magát hatalma alól, és csak a szűz Artemisznek, a vadászat istennőjének hódol. Aphrodité tárgyilagos részvétlenséggel avatja be a nézőt, hogyan áll bosszút a fiún, mit tett ennek érdekében eddig, és mik a következő lépések. Az istennő Phaidrát választja bosszúja eszközéül. A nő, férje távollétében, meglátja Hippolütoszt, és halálosan beleszeret. A szerelem istencsapás, a szerelem képtelenség, mondja Brecht, több mint kétezer évvel később. Az emberi természet nemigen változott. Phaidra is tisztában van vele, hogy ez a szerelem képtelenség, az istencsapás pedig egészen konkrét.

Ez a szerelem reménytelen és törvénysértő.

Hippolütosz úgy akar meghalni, ahogy született. Tisztán, szűzen. Viszonzásra hát egyáltalán nem számíthat. És a házasságtörés és vérfertőzés bűnének gondolata gyötri. Nem eszik, nem alszik, nem beszél. Meg akar halni. Dajkája addig erőszakoskodik, amíg csak elárulja magát. A Dajka életpárti, megoldást keres, és próbálja megkeríteni neki a fiút. Hippolütosz durván visszautasítja. Phaidra megöli magát szégyenében, de a fiút is magával rántja. Búcsúlevelében megvádolja Hippolütoszt, hogy meg akarta erőszakolni. Thészeusz fájdalmában meg se hallgatja a fiát, megátkozza és száműzi. Az átok gyorsan fog, Hippolütoszt, ahogy elhagyja a várost, halálos baleset éri. Aphrodité győzedelmeskedik. De nem a szerelem győz, hanem egy emberi gyöngeségekkel, irigységgel, féltékenységgel, és sajnos emberfeletti hatalommal rendelkező erő. Megöli azt, aki nem tud szeretni, és azt is, aki igen.

Euripidész tragédiája az első fönnmaradt földolgozása Hippolütosz, Thészeusz és Phaidra mitológiából ismert történetének. Szophoklész is írt tragédiát *Phaidra* címmel, de elveszett. Euripidész tragédiája először az i. e. 430-as években került színpadra *Elrejtőzködő Hippolütosz* címen. De az athéni közönség túl szabadosnak találta, és olyan botrányt csinált, hogy az előadást abba kellett hagyni. Euripidész átdolgozta művét, és a *Hippolütosz* i. e. 428-ban első díjat nyert. S nagyot ugorva az időben: Euripidész tragédiáját eddig csak a Színház- és Filmművészeti Egyetemen adták elő 2004-ben, Lukáts Andor növendékei, így a Nemzeti Színházi előadás majdnem ősbemutató, amelyhez a kiváló költő, Rakovszky Zsuzsa készít új fordítást.

TÖRŐCSIK MARI

Euripidész

Hippolütosz

Játsszák: TRILL ZSOLT I KRISTÁN ATTILA I MÁTYÁSSY BENCE I TROKÁN NÓRA m. v. I TÖRŐCSIK MARI

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

mikor? hol?

Premier: 2017. április 9. • Kaszás Attila Terem

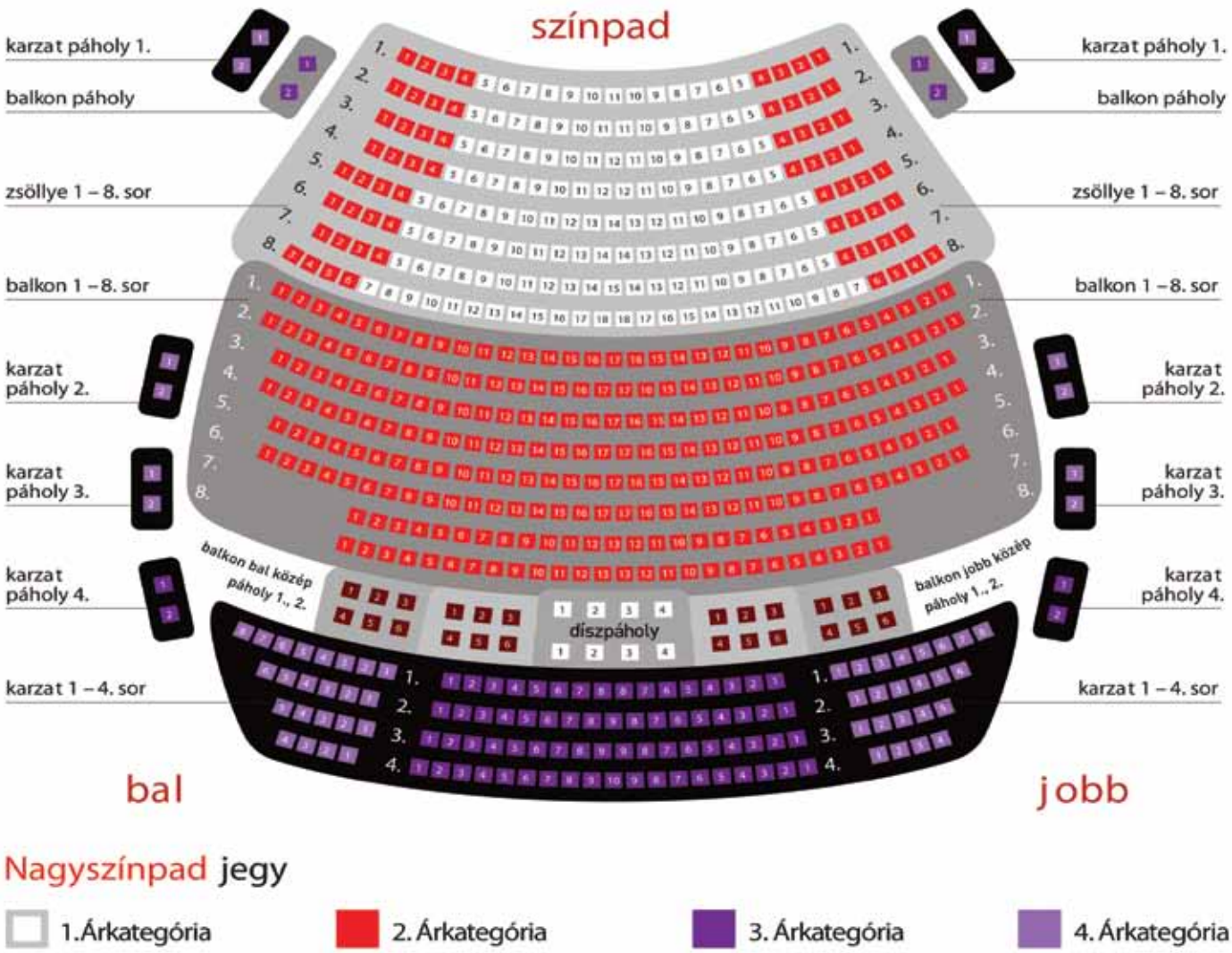

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál" jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda
1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetiszinhaz.hu

NYÁRI NYITVATARTÁS
Jegypénztár a Nemzeti Színházban:
június 10-ig: H–P 10–18 óra, Szo–V 14–18 óra
június 11–augusztus 21.: zárva
augusztus 22–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

Andrássy úti jegyiroda:
június 10-ig: H–P 10–19 óra, Szo 11–19 óra, V zárva
június 11–július 10.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva
július 11–július 31.: zárva
augusztus 1–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET **25 000 Ft**

5 nagyszínpadi bemutatóra érvényes

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki a zsöllye középüléseire. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

Fjodor Dosztojevszkij: **A krokodilus** (2016. október 7.), Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka** (2016. október 25.), Branislav Nušič: **A miniszter felesége** (2016. december 16.), Michel de Ghelderode: **Képek Assisi Szent Ferenc életéből** (2017. február 24.), **Csiksomlyói passió** (2017. március 10.)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2016/17-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiószínházi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI" SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

HEVESI SÁNDOR bérlet — **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi" előadásra érvényes
9 100 Ft

LUKÁCS MARGIT bérlet — **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi" előadásra érvényes
7 300 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet — **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi" előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet — **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet — **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 3 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 800 Ft
II. kategória	9 700 Ft
III. kategória	8 400 Ft

JÁSZAI MARI bérlet — **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkategória: zsöllye | **II. árkategória**: balkon | **III. árkategória**: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet — **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	13 300 Ft
II. kategória	10 500 Ft
III. kategória	7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet — **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet — **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 000 Ft
II. kategória	6 300 Ft
III. kategória	4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet — **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	7 600 Ft
II. kategória	6 000 Ft
III. kategória	4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet — **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérl. — **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 100 Ft
II. kategória	4 300 Ft
III. kategória	3 400 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet — **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő stúdiószínpadi előadásra érvényes
3 900 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, William Shakespeare: **SZENTIVÁNÉJI ÁLOM**, **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**, Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**, Ferenczi György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**, Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSZÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon): Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**, Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**; Szergej Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, **6** – Anton Csehov: A hatos számú kórterem című elbeszélése nyomán, Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**, Conor McPherson: **A GÁT**, Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**, Weöres Sándor: **PSYCHÉ**, Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR**, **FEDÁK SÁRI**, Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL**, **HAZÁT ÉS SZERELMET KERESEK**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

Edmond Rostand:

Cyrano de Bergerac

fordította: Ábrányi Emil

Cyrano – FEHÉR TIBOR I Christian – FARKAS DÉNES I Roxane – UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, SÖPTEI ANDREA, MIKECZ ESTILLA e. h., ÁCS ESZTER e. h. I Guiche gróf – OLT TAMÁS I Ragueneau – RÁCZ JÓZSEF I Liza, a felesége – KATONA KINGA e. h. I Le Bret – KRISTÁN ATTILA I Lignère – MÁTYÁSSY BENCE I Castel Jaloux, kapitány – TÓTH LÁSZLÓ

továbbá: SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ e. h., BARTA ÁGNES e. h., BERETTYÁN NÁNDOR e. h., BERETTYÁN SÁNDOR e. h., BORDÁS ROLAND e. h. FÜLÖP TAMÁS e. h., ROENHELT ZSUZSANNA e. h., VAS JUDIT GIGI e. h.

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súgó: Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: DAVID DOIASVILI

PREMIER: 2016. május 13. | **további előadás ebben az évadban**: június 5. – 19 óra • Nagyszínpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Cyrano de Bergerac

Hogy miért nincs nagy orra Cyranónak? Azért, mert az orr nem a drámaisága, hanem a komikum miatt kap hangsúlyt. És ha Cyranót kizárólag a nagy orra alapján ítélnénk meg, nagyon felszínesen közelítenénk meg a darabot, mert az csupán a komikus szituációt erősíti – ezt a hatást viszont nagy orr nélkül is el lehet érni.
Ha megpróbálnám megfogalmazni, miért is csináljuk ezt az előadást, valahogy így hangozna: Miért öltük meg a romantikát önmagunkban? Ezért nálunk minden a romantikáról, a költészetről szól. És a szerelemről.

David Doiasvili rendező

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Gulliver utazásai – Radu Stanca Nemzeti Színház, Szeben, Románia. Rendező Silviu Purcărete

Országok, előadások, társulatok

DÉL-KOREAI KÖZTÁRSASÁG

Jindo Ssiitgimgut
Sámánszertartás

FRANCIAORSZÁG

Novarina: **Nevek erdejében**
Rendező: Valère Novarina | Avignoni Fesztivál, L'Union des Contraires

GÖRÖGORSZÁG

Homérosz: **Iliász**
Rendező: Stathis Livathinos | Polyplanity Company, Athén

GRÚZIA

Gorkij: **Éjjeli menedékhely**
Rendező: David Doiasvili | Állami Zenés és Drámaszínház

KÍNA

Luo Huaizhen: **Li Yaxian**
Rendező: Xie Ping'an | Szecsuáni Opera

LENGYELORSZÁG

Gombrowicz – Schulz: **Áttűnés**
Rendező: Waldemar Śmigasiewicz | Teatr Powszechny

Wyspiański: **Akropolisz**
Rendező: Anna Augustynowicz | Teatr Współczesny

MAGYARORSZÁG

Vancura – Galambos – Ernyei: **Szeszélyes nyár**
Rendező: Galambos Péter | Nemzeti Színház

Brecht: **Galilei élete**
Rendező: Zsótér Sándor | Nemzeti Színház

Novarina: **Imigyen Szóla Louis De Funès**
Rendező: Valère Novarina & Adélaïde Pralon | Csokonai Nemzeti Színház

Weöres: **Psyché**
Rendező: Vidnyánszky Attila | Nemzeti Színház

Találkozások

Harmadik „kiadását” zárta a MITEM, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó. Szimbolikus, hogy Madách nevét viseli, mert műve, *Az ember tragédiája* az egész világot felöleli térben és időben. Fontos jelző a nemzetközi, hiszen a környező országoktól eltérően nálunk úgy alakult, hogy nem működött olyan nagy, nemzetközi színházi fesztivál, mint Szerbiában, Lengyelországban, Romániában, Szlovákiában, Csehországban. Olyan évtizedes múltú rendezvényeket figyeltünk irigykedve, mint a belgrádi BITEF, a szebeni, a nyitrai fesztivál, a toruni Kontakt...

A MITEM nevében a találkozó szó is szerepel. Mert találkozásokat szervezünk. A magyar és a külföldi, a saját és az idegen, a hasonszőrű és a nagyon más, távoli és közeli szomszédok, a befutottak és az ismeretlenek találkozását. Elsősorban a „világ” találkozását a magyar közönséggel.

Az elmúlt három évben 25 ország 40 társulata vett részt a MITEM-en. Franciaországtól a kelet-szibériai Szaha Köztársaságig, Oslótól Ankaráig érkeztek produkciók a Nemzeti Színházba. Voltak igazi világsztárjaink, mint az Oscar-díjas *A nagy szépség* főszereplője, Toni Servillo, a német Thomas Ostermeier vagy a norvég drámaíró, Jon Fosse. Nálunk járt a 20. század legjelentősebb újítói közül Anatolij Vasziljev és Eugenio Barba. Vendégünk volt egy előadás révén a világ legnagyobb színházi fesztiválja, az avignoni. Voltak kis nemzetek: szahák, macedónok, moldávok; és nagyok: oroszok, németek, kínaiak. A régió országai: lengyelek, lettek, litvánok. Közvetlen szomszédaink: osztrákok, szerbek, románok, ukránok. Láthattunk klasszikus és kortárs műveket, Homérosztól Novarináig. Sokféle esztétikát. Tisztelettelteljes, pimasz és provokatív darabokat. Nagy történelmi kérdéseket, tabukat tapintatosan, bátran vagy nyíltan politizáló módon felvető produkciót. Nagyszerűt és felejthetőt. Élvezhettünk megannyi rendezői, színészi stílust és felfogást. (A következő oldalakon ebből a sokféleségből szerb, grúz és kínai előadásokról, valamint a színházi politizálás kérdéséről olvashatnak.)

És mennyi minden nem volt még! Vannak jócskán fehér foltok, felfedezésre váró területek a MITEM-térképen: India, Dél- és Észak-Amerika, Afrika... Fontos színházi alkotók, színházi műhelyek, neves és kevésbé ismert társulatok, nagy előadások várhatók.

Mert MITEM jövőre is lesz!

Verebes – Cervantes: **Don Quijote**
Rendező: Vidnyánszky Attila | Nemzeti Színház

6
Csehov: A 6-os számú kórterem c. novellája alapján
Rendező: Sardar Tagirovsky | Nemzeti Színház

OLASZORSZÁG

Angyalok a város fölött
Rendező: Pino Di Buduo | Teatro Potlach

OROSZORSZÁG

Gozzi: **A holló**
Rendező: Nyikolaj Roscsin | Alekszandrinszkij Színház

Korszerűtlen koncert
Rendező: Viktor Rizsakov | Művész Színház Iskolastúdió

Tiit
Shakespeare Titus Andronicus c. drámája nyomán
Rendező: Szergej Potapov | P. A. Ojunszkij Szaha Színház

ROMÁNIA

Swift nyomán: **Gulliver utazásai**
Rendező: Silviu Purcărete | Radu Stanca Nemzeti Színház

Shakespeare: **Vízkereszt, vagy amire vágytok**
Rendező: Bocsárdi László | Tamási Áron Színház

SPANYOLORSZÁG

Lorca: **A közönség**
Rendező: Alex Rigola | Teatro De La Abadía, Katalán Nemzeti Színház

SVÁJC

Csehov: **Sirály**
Rendező: Thomas Ostermeier | Théâtre Vidy-Lausanne

SZERBIA

Popovic: **Hazafiak**
Rendező: Urbán András | Szerb Nemzeti Színház

drMáriás

ÉLJENEK! ÉLJENEK?

Hazafiak – Szerb Nemzeti Színház, Belgrád. Rendező: Urbán András

A MITEM-nek, ahogy általában a fesztiváloknak, nagy volt a varázsa, hisz végre megmutathatták és megmérettethették magukat a különböző országok szakmai rokonságban lévő színházi társulatai, aminek legnagyobb érdeme, hogy ilyenkor a színház mindennél fontosabb és izgalmasabb.

Két darabot láttam. Az első a páratlanul aktuális, szókimondó, véres, szórakoztató és cinikus *Hazafiak* volt, amelyet a szerb Jovan Sterija Popović írt az 1848/49-es forradalmak kapcsán. Akkor, amikor nemcsak a magyaroknak jutott eszükbe szabadságharcot vívni, hanem a mintájukra mindjárt másoknak, így a szerbeknek is, ami akarva-akaratlanul is olyan kérdéseket hozott a felszínre, hogy mi a nemzet, ki a jó hazafi, miért, s hogy mi jót lehet a nemzeti szabadságharcból kihozni.

A darab kuriózuma, hogy a belgrádi Szerb Nemzeti Színház előadását az a méltán népszerű Urbán András rendezte, aki az erőszak, a szexualitás, a groteszk, a morbid és a burleszk elemeivel zseniálisan operálva alakította azt át a legutóbbi jugoszláviai háború hangulatára és történéseire, valamint a mai szerbiai állapotokra rímelve.

S a napnál világosabban az arcunkba lett vágva, hogy a nép, ha elnyomják, akkor szolgamód viselkedik, hogy túléljen, majd ha jön egy másik divat, a nemzeti büszkeségé, akkor végre felszabadul, de az nem csak jót hoz magával. Mert a nagy drukkban megrészegül, azt hiszi neki mindent szabad akár a másik kárára is, így előbb csak kakaskodni kezd, majd az állandó uszítástól magatehetetlen dühös vadállattá lesz, aki végül a gyengébbre ront, mivel mással nem tudja igazolni saját sikertelenségét, bűnbakokat kell találnia.

Urbán helyzete egy ilyen darab rendezésekor több mint érzékeny volt, hiszen vajdasági magyarként a saját bőrén élte meg a nacionalizmus gyilkos leheletét, mely történetét egy remek szerb szerző és egy remek szerb társulat felhasználásával kellett elmondania olyan bátran, hogy abból lejöjjön egy elvakított nép minden önazonosságának a feladása, amely persze nem csak a szerbekre, hanem minden nemzetre, így a magyarra is érvényes.

A darabban klipszerűen peregnek a jelenetek, amelyek legütősebbjeiben a társulat tagjai a pópától az ifjú lázadóig mikrofonnal a kezükben együtt rappelik a lázító jelszavakat. Kelj fel! Harcolj! Szabadság! Essetek el testvérek! Ússzatok a vérben! Mert különben nem lesznek szerbek soha többé! – amit a legutóbbi háborús eseményeinek tükrében még csak véletlenül sem lehet viccesnek nevezni, sokkal inkább vérfagyasztónak, megrendítőnek, kijózanítónak. Hiányérzetet csak az okozott, hogy a darab végkicsengése ugyanott maradt, ahol mára Szerbia: szegénységben, kilátástalanságban, valamint modernizált és még cinikusabbá vált gyűlöletben, ahol a mímelt hazafiasságuknak köszönhetően meggazdagodottak mesélnek a darab végén egymásnak bundákban ücsörögve vicceket a más nemzetek alávalóságairól. De ha ez a jövő, akkor viszont ez a darab egyetlen lehetséges és jó vége, mert ha nincs remény, akkor bizony nincs és kész.

Ennél a grúz Állami Zenés és Drámaszínház előadásában látott Makszim Gorkij *Éjjeli menedékhelye* sem volt optimistább. Lepusztult, világvégi hangulatban láttunk egy koldusokból, zsiványokból, végsőkig kiszolgáltatottakból verbuválódott társaságot, akik miközben egymással viaskodtak, istent keresték, de nem találták. A nagy orosz elbeszélők újra- és újragondolt, írt, szenvedett és élvezett nagy lélektani drámája lett itt egy Tarr Béla világára emlékeztető egyetlen háromórás jelenetbe szorítva, hogy éreztesse velünk mi ma a helyzet Grúziában.

Miközben a szöveg a lélektani magaslatokban tornázik, egyensúlyoz, pörög, szaltózik, a cselekményben halál, árulás, lopás, megbocsájtás, szerelem, csalás és őrjítés váltogatják egymást. Az egyik legszebb és leghátborzongatóbb jelenetben a már halott, eltemetett nő feltámadva behozza a színpadra babáját, hogy azt lidérces józanító fenyegetésként mutassa körbe a többieknek. Egy túlvilági árny, amely mellé megdöbbentő szöveg társul: Az ember bármi lehet. Ma jó, holnap rossz. Vannak köztünk emberek, és vannak, akik csak élőlények. Van isten? Ha hiszed, van, ha nem hiszel, nincs. El lehet vadulni az ilyen élettől. De valakinek jónak is kell lenni!

Azonban, mint az mindkét darabból kiderül, ahol képtelenek vagyunk kikényszeríteni a jobbat, ott a jólét, az értelem és az igazság helyett a gyűlölet és a puszta túlélés maradnak csak ránk. Mert az őrületig felfokozott hangulatban csak a hamis hősiesség, a bunkó macsóizmus, a végtelen megalkuvás és az árulás diadalmaskodhatnak.

A *Hazafiak* legjobb tanulsága, hogy azt a szerbet, aki kitartott szerbsége, józansága, kultúrája, tradíciója, ha úgy tetszik igazi hazafisága mellett, őt ölték meg elsőként a sajátjai.

Remélem, ez velünk nem történik meg. Vagy mégis? Mert, ha csak gyűlölni tudunk, akkor talpunk alól veszítjük a talajt, fejünkből a terveket, lelkünkből az álmokat, hogy végül kiábrándult lelki sérültekké válva azt lássuk, a nagy szabadságharcban csak azok jártak jól, akik semmit sem gondoltak komolyan. Mert míg a naivak mindenüket egy lapra téve szavaztak, üvöltöttek, imádkoztak, addig azok a hatalom színétől függetlenül mindenkivel üzleteltek, kiegyeztek, mindent elárultak, csak hogy az örök társadalmi magasban maradhassanak.

Száraz Miklós György

KÍNAI KAMÉLIÁS

A gyönyörű párizsi kurtizán, Marguerite, akinek hamvas bőre oly fehér, akár egy drezdai porcelánbabáé, nem a vén mágnások, agg arisztokraták rajongásának köszönheti hírnevét, hanem szerelmének, mely a szegény ifjúhoz köti, s mely a halálba taszítja. Azt olvasom, hogy a csunkigi Szecsuáni Opera darabját a kaméliás hölgy kínai változatának tartják. Másutt meg azt, hogy valójában ősi kínai mese feldolgozása. Nem mindegy? Hát nem! Kifejezetten szeretnék többet tudni erről, bár végül is tényleg mindegy, hiszen lehetne babiloni is. A téma több ezer éve hódít: a gazdag és ünnepelt örömlány önzetlen szerelme, rút megcsalatása, majd tanulságos halála.

Kíváncsi voltam, noha kicsit tartottam attól, hogy épp a lényegből nem értek majd nyikkot sem, az előadás finomságaiból, a vad keleti mimikából, a kezek tekergőző kígyósuhanásából, az ujjak süketábécéjének rejtjelezett vallomásaiból. Hogy azt fogom fel, és csak azt, amit úgyis tudok: szerelem, hűtlenség, halál.

Aztán szépen magával ragadott. Hogy mi? Biztosan a messziség. Meg amit úgy hívunk: Kelet varázsa. Hiszen már vagy kétszáz éve onnan várjuk a tanítást, hogy egyszer majd keleten felragyog a nyugalom hajnalpírja, mely bearanyozza zaklatott nyugati életünk hétköznapjait. Herder szerint Kína halott, mint Egyiptom piramisainak mélyén a bebalzsamozott múmiák, melyeket selyembe bugyoláltak, s érthetetlen hieroglifákkal pingáltak tele. Hegel is lesújtó véleménnyel van a Kelet kultúrájáról, az emberiség fejlődésének gyerekkorát látja benne. Ám kevés időnek kellett eltelnie a nagy jós és a dialektika atyjának halála után, hogy másodszor is felfedezzük a Keletet. Akkor már nem (csak) fűszereire, selymére és porcelánjára, szemet vetettünk a szellemére is. Aminek mi a lényege? Az elfogadás képessége, a Mindenségbe való belehelyezkedni tudás adománya, a valódi dialektika: „nincs örök törvény, csak egy: semmi sem örök". Ennek mindennapos tudása, az ezzel való együttélés, a „benne levés" szemlélődő nyugalmat ad. (Szemben a törtető, örökkön örökké örök törvényt kereső nyugati ember nyugtalanságával.) Titokban valami ilyesmit reméltem – és kaptam.

Meglepett, hogy az előadás felidézte bennem a görög színházat is. – Mégis melyiket? – kérdezhetik most némi malíciával. – Eleusziszban vagy Taorminán tetszett elvarázsolódni Aiszkhülosz vagy Szophoklész által? – Gúnyolódjanak csak, én válaszul még azt is hozzáteszem, hogy a darabot nézve a commedia dell'arte vásári komédiázása, állandó szerelmes alakjai – Isabella és Aurélio, Flavio és Vittoria – is eszembe jutottak. Magyarázgathatnám, hogy miért, de nem magyarázom, csak állítom, hogy így volt. A mű, a játék, a mozgás, a bohóckodás, a muzsika, az ének és az énekszólók – amiket akár nevezhetünk áriának is –, a produkció magával ragadott. Idegen volt, erősen hatott is rám az idegensége, és mégsem volt idegen, hisz felfedeztem benne azt, ami Keleten és Nyugaton ugyanaz: az embert és a humort. A szenvedést és a szenvelgést, az érzelmet és az érzelmességet is megleltem, de mivel ez nem kritika, hanem amolyan morfondírozás, ennek boncolgatásába sem megyek bele. Talán csak annyit, hogy mindezek megléte is helyén való, mert a szecsuáni opera sajátos, önálló műfaj, ráadásul komédia. A főszereplő hölgy – hadd írjak le végre egy szép kínai nevet –, Sen Tie-mej, az előadás végén elárulta a közönségnek, hogy színházuk háromszáz éve létezik, és ők is őrzik évszázados hagyományait.

Li Yaxian – Szecsuáni Opera, Csunking. Rendező: Csie Ping Nan

Mit láttam? Színes jelmezeket, libegő-lobogó selymeket, maszkot, sminket. Láttam balettet. Tipegve sietést, tipegve szaladást, suhanó tipegést, repülő tipegést, koldusok kórusának vásári akrobatikáját, bolond- és koboldtáncát. Női kezek finom játékát. Mondhatnám érzékinek, gondoljon mindenki, amire akar. Aláhulló ruhaujjakban eltűnő kezecskéket, hogy egy indulatos kiáltás felröppenésében, egy kérdő mondat hullámaiban pörögve-forogva bukkanjanak újra elő. Mit hallottam? Izgató muzsikát, tompa dobot, rikoltó sípot. Magas hangokat. A sikoltás, csipogás, visítás, nyávogás, nyekergés szimfóniáját. Félre ne értsenek, nem gúnyolódom: szerettem. Volt egy pillanat, amikor sokat áldoztam volna egy „basso profondo" égzengésért, Ozminért, Barry White rozmárbúgásáért, ám a vágy jött, megkörnyékezett, majd odábbállt. Maradt az élvezet.

Kérdezhetik, vajon műfaján belül milyen az előadás. Nem tudom. De... Luo Huaizhen kortárs szerző, aki Kína számos nagy színházi hagyománnyal bíró városában dolgozott, Pekingben és Sanghajban is játsszák. A rendező – Csie Ping Nan, aki két éve halt meg, hetvennégy éves korában – egy tarisznyányi díj birtokosa, a Kínai Színházművész Szövetség igazgatója volt. A címszerepet alakító Sen Tie-mej a szecsuáni opera igazgatója és művésze, amúgy egyetemi tanár, otthon igazi sztár, aki óvodás kora óta énekel és táncol. A társulat művészei sikert arattak Párizs, London, New York színpadjain. Ne törjük hát a fejünket, hogy vajon az előadás a műfajon belül hová helyezendő. Biztosak lehetünk benne, hogy kiemelkedő minőséget láttunk.

Perfomance a tapsrendben – a Burgtheater tavalyi produkciója

Horkay Hörcher Ferenc

CSEHOV ÉS AZ ÉRTELMISÉGI AGITÁCIÓ

Úgy esett, hogy tavaly is, idén is szerepelt a MITEM programján egy-egy Csehov Sirályát előadó produkció. S úgy esett, hogy mindkét alkalommal politikai provokációra is sor került. Mivel összeesküvés-elméletekre nem vagyunk túlságosan fogékonyak, kíváncsiak lettünk e különös egybeesés miértjére.

Tavaly a bécsi Burgtheater szerette volna eljátszani a kint is vagyok, bent is vagyok népmesei cselvetését. Ezért először ahhoz kötötték fellépésüket, hogy igazgatójuk a vendéglátóval leülhessen egy vitára a budapesti Goethe Intézetben. Vidnyánszky Attila eleget tett ennek a feltételnek, ám a jelek szerint utóbb ezt is kevesellték a bécsiek, és az előadás tapsrendjét megzavarva az egyik színész (Dorn doktor alakítója) felolvasott egy angol és német nyelvű szöveget arról, hogy a Burgtheater társulata mennyire aggódik, amiért Magyarország letért a demokrácia európai útjáról.

Idén ugyanezzel a darabbal a Théâtre Vidy-Lausanne vendégszerepelt, mégpedig az európai hírű rendező, Thomas Ostermeier elképzeléseit követve. Náluk az előadás elején, mintegy bemelegítésként állt az előtérbe egy színész és egy színésznő (a történet szerint a tanító és szerelme, Mása), s a mikrofonba búgva, egyben rögtönözve, anakronisztikus beszélgetést folytatnak egymással és velünk, nézőkkel a szíriai válságról, utalva a magyarok menekültekkel kapcsolatos elutasító felfogására, amit számunkra, magyar nézők számára „spontánul" fordít egy a színpadra felinvitált tolmács.

Lehet, hogy Csehov provokálja ki ezeket a direkt politikai gesztusokat? Nem valószínű. Bár kétségtelenül tükröt tartott kora orosz társadalma elé, Csehovot nem lehetett azzal vádolni, hogy darabjai politikai agitációként is érthetők lettek volna. Valójában ugyanis épp ellenkezőképp áll a helyzet: Csehov kifejezetten ódzkodott attól, hogy közvetlen politikai vagy társadalmi szónoklatként vagy prédikációként értsék mondandóját. Ezért nem kell túl nagy merészség annak kijelentéséhez, hogy ha mégis politikai üzenetek továbbítására használják fel a művét, akkor az adott esetben magát az előadás hitelességét veszélyeztetheti. Aki ugyanis valamifajta aktivizmust kényszerít rá a darabra, az valójában a szerzői álláspontot – rövidre zárva – azonosítja az egyik szereplő, az ifjú írópalánta Trepljov lázadó-kísérletező művészetfelfogásával. Márpedig Csehov érzékelhetően távolságot tart hőseitől, időnként – szeretettel, de kíméletlenül – kritizálja, gúnyolja is őket, ha nem is tagad meg például főhősétől végső tette kapcsán valamifajta tragikus pátoszt sem.

Érdemes megnézni, hogy miben hasonlított, és miben különbözött a MITEM két provokációja. Alapvetően mindkét előadás megpróbál kilépni a kukucskáló színházi keretek közül, amikor a nézőteret is játéktérré avatják: a színház a színházban darabbéli nézői mindkét esetben a nemzeti színpadjáról lelépve, a tényleges nézőtérről nézik vissza Trepljov tóparti előadását. Ezzel azt sugallja mindkét rendezés,

Kiszámítottan spontán: politikai improvizáció Ostermeier Sirály-rendezésében | a MITEM-összeállítás fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

hogy mi nézők is részesei vagyunk a cselekménynek, hogy tehát a darab kicsit rólunk is szól. Ilyen szempontból akár indokolt is lehetne a politikai betét, hisz Csehovon keresztül hitelesen lehet kritizálni akár a 21. századi Európát is. Másfelől azonban, ha bennünket, nézőket is bevon az előadás, akkor elveszítjük azt az elegáns és távolságtartó együttérzést, amellyel a drámaíró kritizálta kora társadalmát. Ha a színész egy közülünk, amikor váratlanul, s a darabból kiszólva „politizálni kezd", épp azt teszi, amit Trepljov maga tesz akciójával, s amit Csehov, úgy tűnik, kritizál: a kultúra világát átpolitizálja, akciójában a politikai elnyomja az esztétikait.

Nem mindegy persze az sem, hogy a darab elején, viszonylag (például a humor révén) visszafogottan, s ami a fő, dramaturgiailag az előadásba ágyazva zajlik-e le a politikai akció, ahogy a svájciak produkciójában, vagy a történet befejezése után, attól elszakadva, dramaturgiailag végig nem gondolt módon, a színpad természetét figyelmen kívül hagyva hajtják végre azt.

Úgy gondolom, hogy az utóbbi „után lövés" nehezebben indokolható, mint a dráma elején, annak részeként kibontakozó akció. Vagyis az Ostermeier-féle provokatív ki-beszélés sokkal kevésbé tűnik „anyagidegennek", mint a bécsiek tapsrendbe ékelt politikai agitációja – bár a szereplőivel szeretetteljesen kritikus Csehov gondoskodik róla, hogy a szereplők már a darab elején se „oktathassák ki" közönségüket, nemhogy a végén. A bécsiek megoldását az teszi különösen sutává, hogy elfeledkeznek róla, a színpadon a színész tapsrend idején is szerepel. Tehát a bécsi színész felolvasását nem tudjuk elválasztani a darabtól: így a felolvasás egy csehovi figura esetlen próbálkozásává válik arra, hogy érvényes politikai gesztust tegyen.

Összegzésképp: a mindkét előadásban megjelenő kioktató beszédmód nem jellemző Csehovra. Ez a '68 és '90 utáni nyugat-európai értelmiségnek a sajátossága, főként, ha kelet-európaiakkal találkoznak. Az érdekes viszont az, hogy Csehov, mint jó drámaíró gondoskodik róla, hogy ez a vélelmezett erkölcsi fölény ironikus megvilágításba kerüljön. A két akció ötletadói a politizáló értelmiségi tipikus jegyeit mutatják fel, ironikus megvilágításban, így maguk felett mondanak ítéletet. (Ostermeier rendezésébe ez beleillik, hisz nála az orosz világ csehovi kritikája a nyugati kapitalizmus bírálatává válik.) Ráadásul az ismétlés révén az akció ereje is csökken: a MITEM tavalyi ütős botránya után az idei provokáció lényegében visszhangtalan maradt. Igaz, Ostermeier rendezése, a svájciak előadása nem is szorult rá ilyenfajta igazolásra: esztétikailag hiteles volt a produkció.

大衣箱部 3

MITEM-HANGULATOK

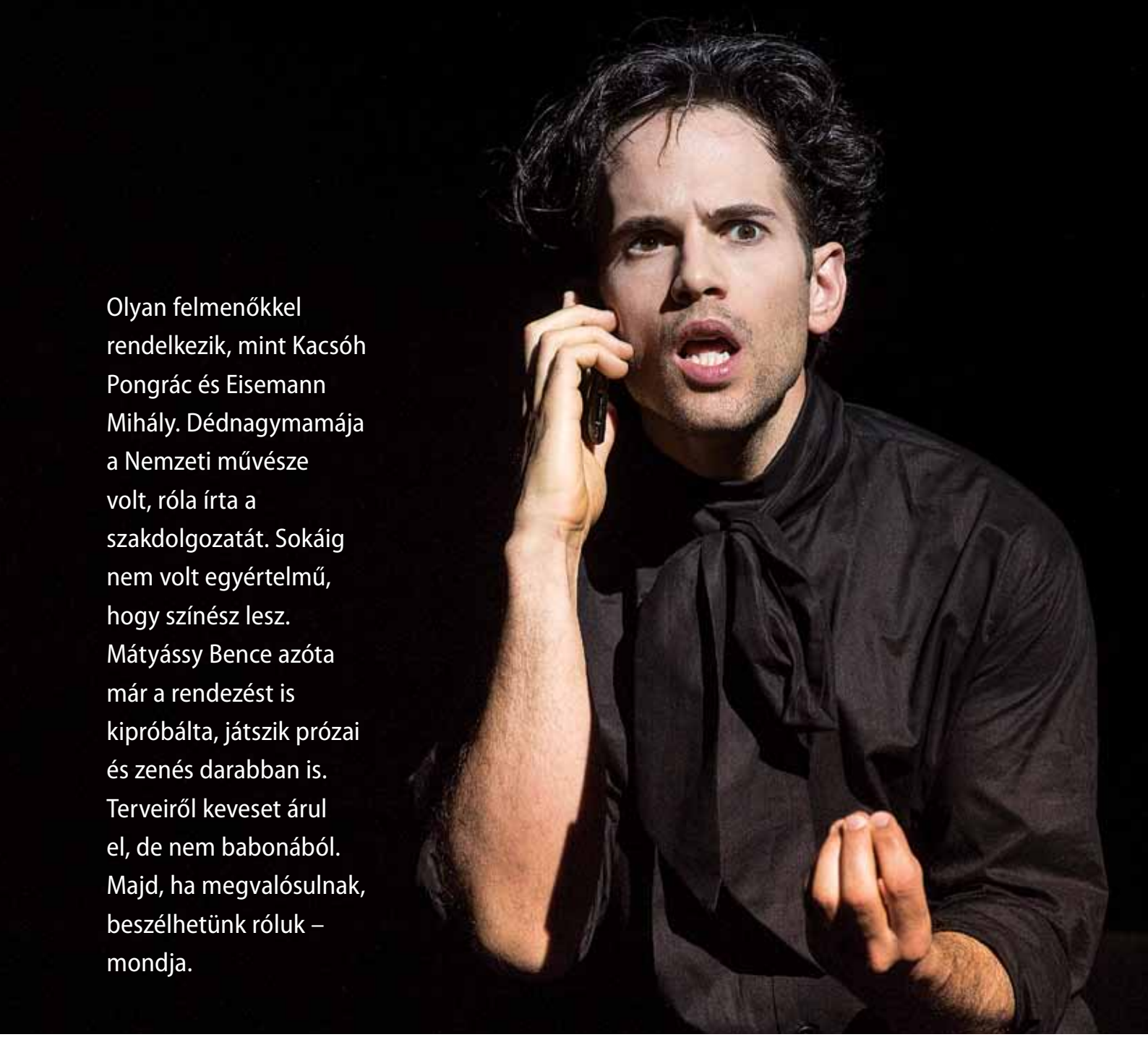

Olyan felmenőkkel rendelkezik, mint Kacsóh Pongrác és Eisemann Mihály. Dédnagymamája a Nemzeti művésze volt, róla írta a szakdolgozatát. Sokáig nem volt egyértelmű, hogy színész lesz. Mátyássy Bence azóta már a rendezést is kipróbálta, játszik prózai és zenés darabban is. Terveiről keveset árul el, de nem babonából. Majd, ha megvalósulnak, beszélhetünk róluk – mondja.

Szentiváneji álom

„NEKEM A CSAPAT NAGYON FONTOS“

Mátyássy Bence az önkifejezés lehetőségeiről, zenéről és a titkos tervekről

Film, színház, muzsika – mindent megpróbált már eddigi pályája során. Mi most a legfontosabb? Mit posztolna magáról egy közösségi oldalon?

– Nem nagyon posztolgatok magamról. Talán most a kiskutyáinkat mutatnám meg. Nagyon aranyosak. Nem tudom, hogy fogunk majd megválni tőlük, de nem tarthatunk meg öt kiskutyát...

Akkor úgy kérdezem: miként mutatkozna be, ha lenne egy önálló estje?

– Lesz egy önálló estem a következő évadban itt a Nemzeti Színházban.

A színész vagy a zenész Mátyássy Bence kap majd nagyobb szerepet? Mik a tervei?

– Terveim vannak bőven, de ezekről nem szívesen beszélek.

„... tévénk nem volt, így sokat olvastunk, és meséltek nekünk a szüleink. Amikor már nagyobbak voltunk, néptáncoltunk, kórusban énekeltünk, zeneiskolába jártunk…”

Mein Kampf, Hitler, 2010 | fotó: Gordon Eszter

Babonás?! Nem akarja elkiabálni?
– Nem vagyok babonás, de nincs értelme arról beszélni, ami még kialakulóban van. Talán annyit elmondhatok, hogy jelentős szerepet kap benne a zene, a mozgás, a játék. De még sok minden változhat, alakulhat. Nem nevezném önálló estnek, mert lehet, hogy a kislányom is szerepet kap benne.

Az alig több mint hároméves Mátyássy Kála Cecília már bekerült a színházi adattárba, mint vendég szerepel a *Brand*ban. Nagyon jó kritikákat kapott...
– Szerintem is jól csinálta. Még nem volt két és fél éves a premier napján. Én is csak bámultam, mennyire érzi a színpadot. Szinte az első perctől tudta, hogy kell viselkednie a közönség előtt. Pontosan értette, mi a fikció és mi a valóság, meddig tart a színpadi történet, és mikor lép vissza a saját életébe.

Volt kitől örökölnie!
– Otthonról hozta a színház iránti vonzalmat, és gondolom ennek köszönhetően mozog olyan jól a színpadon.

Az édesapja számára nem volt ilyen egyértelmű a pályaválasztás. Jól gondolom?
– Valóban, sokáig nem tudtam eldönteni, jelentkezzek-e a színművészetire. Érdekelt ugyan a színház, de ugyanannyira érdekelt a zene, a képzőművészet és a film is. A Városmajori Gimnáziumban rajz-vizuális kommunikáció szakon érettségiztem. Végül a rajztanárom biztatására jelentkeztem a Színművészetire.

Az egyetemen zenés-színész szakon végzett. Zenét tanult, zeneiskolába járt, zenekart alapított, zenés-színész lett, most mégis prózai színházban játszik.
– Nálunk otthon mindig szólt a zene. A családi legendáriumban is ott vannak a nagy zeneművész ősök. Édesanyám, Kacsóh Cecília nagyapja volt Kacsóh Pongrác, a *János vitéz* szerzője, anyai ágon az ő nagyapja volt Eisemann Mihály is, aki olyan népszerű operetteket írt, mint mondjuk az *Én és a kisöcsém,* a *Fekete Péter* vagy *a Bástya sétány* – és még hosszan sorolhatnám.

Akkor a gyermekkori színházi élményeket ne is kérdezzem?!
– Beszélhetünk arról is. A színház, sőt, a Nemzeti Színház is ott van a családunk történetében. Édesapám nagymamája volt Eőry Kató, aki Színakadémia után a Nemzeti Színház tagja lett 1949-ig. Az ő élete és munkássága volt a szakdolgozatom témája. Megérdemli, hogy emlékezzünk rá. A második világháború alatt részt vett az üldözöttek mentésében is. Nála talált menedéket 1944 végén Ruttkai Éva, aki később híres színésznő lett, Eőry Kató pedig megkapta a Világ Igaza kitüntetést. Én már nem láthattam őt a színpadon, azt pedig már ő nem érte meg – 2000-ben meghalt –, amikor én is színész lettem. Így a pályaválasztásomat a dédmama különösebben nem befolyásolta, de a szüleimnek köszönhetően voltak nagyon jó színházi élményeim. Amíg vidéken laktunk, akkor is jártunk színházba, ha valamiért Budapestre jött a család, igyekeztek úgy szervezni a programot, hogy beleférjen egy-egy fontosabb előadás. Amikor már nagyobbak voltunk, vittek bennünket, gyerekeket is a Katona József Színházba. Emlékszem például Ascher Tamás-rendezéseire. Ezért is örültem, amikor jelentkeztem a színművészetire, és kiderült, hogy ő lesz a zenés-színész osztály egyik vezetője. A másik tanárunk Novák Eszter volt. Az ő munkáiról is tudtam. Az Új Színházban láttam az *Üdlak*ot, a híres *Csongor és Tünde*-rendezését is. A szüleink mindent megadtak ahhoz, hogy legyen miből építkeznünk.

Szülei képzőművészek. Édesanyja textiles, azt nem gondolom, hogy mellette varrogatott volna, de szobrászművész édesapja mellett nem próbálta ki a mintázást vagy a faragást?
– Gyerekként mindent kipróbáltam. A Szent György-hegyen nőttünk föl, ahol áram hiányában tévénk nem volt, így sokat olvastunk, és meséltek nekünk a szüleink. A tanulást sem hanyagolhattuk, az is természetes volt, hogy amikor már nagyobbak voltunk, néptáncoltunk, kórusban énekeltünk, zeneiskolába jártunk...

„Számomra nincsen színház zene nélkül. A zenés-színész képzésünk alapja volt, hogy próza és zene egyenrangú és kiegészítik egymást. Legutóbb például a Galilei élete című Brecht-darabhoz írtam egy rövid kórus-részletet."

Gondolom, zongorázott.
– Volt otthon zongora, de én valamiért sajnos nem szerettem, pedig fantasztikus hangszer. Előbb csellóztam, aztán gitárra váltottam, majd dobolni tanultam. Később zenekart is alapítottunk.

Ettől azért messze van az operettek világa!
– Volt olyan időszak az életemben, amikor nem szerettem az operettet, aztán rájöttem, hogy az egyik legszebb és legnehezebb műfaj. Nagyon komoly feladat énekesként és színészként is helytállni a színpadon.

Ennél már csak a *Pán Péter* musical lehetett nehezebb, amikor még repülnie is kellett!
– Utolsó éves voltam a színművészetin, amikor megkaptam Pán Péter szerepét a Vígszínházban. A repülés valóban komoly fizikai megterhelést jelentett, és ehhez jött még az ének, a mozgás, a játék. Nehéz volt, de nagyon élveztem.

De visszatérve az eredeti kérdéshez: miért került prózai színházba?
– A színművészeti után az osztálytársainkkal úgy gondoltuk, hogy együtt maradunk, és megcsináltuk a HOPPart Társulatot. Nagyon lelkesek voltunk, szponzorokat kerestünk, bíztunk az idősebb kollégák támogatásában. Jordán Tamás, a Nemzeti Színház akkori igazgatója fel is ajánlotta, hogy csináljunk itt egy előadást, ez volt a *Tovább is van* című mesedarabunk Harangi Mária rendezésében. Amikor pedig jött Alföldi Róbert, és a pályázatában azt olvastuk, hogy lehetőséget szeretne adni a fiataloknak, elhívtuk őt a Merlinbe, hogy nézze meg a *Varázsfuvola*-előadásunkat. Ennek köszönhetően négyen idekerültünk, a *Varázsfuvolá*val együtt. Igaz, az itteni elfoglaltságaink miatt a HOPPartra nem maradt időnk, mert a Nemzetiben rengeteg munkánk volt!

Prózai feladatok!
– Nem csak prózai feladataim voltak. Például a Kacsóh-féle *János vitéz* daljátékban én voltam Kukorica Jancsi. Számomra nincsen színház zene nélkül. A zenés-színész képzésünk alapja volt, hogy próza és zene egyenrangú és kiegészítik egymást. Legutóbb például a *Galilei élete* című Brecht-darabhoz írtam egy rövid kórus-részletet.

Az első filmes sikere – színészként, de a színművészeti előtt – a *Kontroll*ban a Gyalogkakukk volt. A Wikipédia szerint még mindig ez a leghíresebb szerepe...
–Igen, büszke vagyok arra a szerepre, szuper volt Antal Nimróddal és a stábbal dolgozni. De ezen felül itt a Nemzetiben is több remek szerepem volt: a Kukorica Jancsit már mondtam, aztán a *Bánk bán junior*ban én voltam Ottó, a Tabori-féle *Mein Kampf*ban Hitler, a *Hamlet*ben Horatio. Én akkor – pályakezdőként – nagyon sokat tanultam ebben a színházban, nagyon szerettem a társulatot és Alföldi Róbert színházát.

Miért maradt itt mégis?
– A Színművészeti Egyetem előtt két évig az Új Színház stúdiósa voltam, és akkor, 2001-ben rendezte ott Vidnyánszky Attila a *Bolha a fülbe* című Feydeau-darabot. Nekem azért is emlékezetes ez a premier, mert akkor életemben először szerepeltem nagyszínpadon. Én voltam az egyik londiner... Nagy hatással volt rám Attila és az egész beregszászi jelenség. Az igazgatóváltás nehéz időszak volt, de szakmai kihívást reméltem az ittmaradástól.

Az első évadban túl sok szerepet nem kapott.
– Ez így van, de arra nagyon jó volt ez a kis szünet, hogy többet legyek a családommal, rendezgessem a terveimet. Így volt lehetőségem más munkákra, kisebb filmes kalandozásra, vendégjátékra és a *Katonák* című rendezésemre is. A következő évadban már több szerepet kaptam, meg kellett ismernünk egymást az új társulattal.

János vitéz, 2009 | fotó: Gordon Eszter

Trokán Nórával a Galilei életében

A *Katonák* volt az az egyfelvonásos a Thália Színházban, amelyet nemcsak kitalált, megrendezett, de játszott is benne. Nem volt ez sok így egyszerre?

– Talán ha nem játszom benne, jobban ráláttam volna az egészre, de így volt igazán a sajátunk. Ismét együtt játszhattunk egy nagyon szép és fontos előadásban azokkal a kollégákkal, akikkel már a Színművészetiről ismertük egymást, majd a HOPPart Társulatban, illetve a Nemzeti Színházban is dolgoztunk együtt. Nekem a csapat nagyon fontos. Még 2011-ben Alföldi Róbert kérésére rendeztem egy matinét a Danubia Zenekarral – Sztravinszkij: *A katona története* és Prokofjev: *Péter és a farkas* műve alapján – felolvasószínházként. Az első világháború kitörésének száz éves évfordulója adta az ötletet, hogy Hunyady Sándor *Bakaruhában* és Sztravinszkij *A katona története* egyfelvonásosát összekapcsolva csináljunk egy előadást. Orlai Tibort kerestem meg az ötlettel, aki nagyon nyitott volt és az ő segítségével mutattuk be a darabot. Ezért nagyon hálás vagyok neki.

Több külső produkcióban is játszik, például a *Hair*ben a Belvárosi Színházban.

– A *Hair* is egy nagy kedvenc. Nyolcéves lehettem, amikor először láttam a filmet. De ez az előadás nem a film, hanem az eredeti Broadway-musical alapján készült Mohácsi János rendezésében. Régi tervem volt ez az előadás, ezért kerestem meg ezzel is Orlai Tibort.

A Nemzeti számára is vannak ötletei?

– Természetesen vannak, de ezekről még nem szeretnék beszélni. Ráér akkor, ha már célegyenesben leszünk.

Filip Gabriella

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Mátyássy Bence

1981-ben született Budapesten. 2007-ben végzett a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, zenés-színész szakon Ascher Tamás és Novák Eszter osztályában. A HOPPart Társulat egyik alapítója. 2007-től a Nemzeti Színház társulatának tagja.

Számos darabban látható, többek között a *Szentivnéji álom*ban Demetrius szerepében, a Zsótér Sándor által rendezett előadásokban, a *Band*ban és a *Galilei élet*ben.

Trill Zsolttal a Brandban

A látássérülteknek jó fél órával korábban kezdődik egy-egy előadás. Találkozhatnak a szereplőkkel, részletesen elmesélik nekik a színpadképet, milyen anyagból készült, milyen az állapota, a színe, a hangulata, majd be is vezetik őket a díszletbe, ahol bármit megtapogathatnak, kézbe vehetnek, hogy felépíthessék magukban az előadás környezetét.

PALOTÁS PRÓZÁBAN

Akadálymentesített előadás: színház hallás- és látássérülteknek

Van, aki csak hallja, más csak látja az előadást. Jeltolmácsolással és narrálással siketek és vakok számára is befogadhatóvá válik és újra kiteljesedik a sokáig elveszettnek hitt színház. Fontos: fogyatékkal élők és épek együtt ülnek a nézőtéren, így az élmény közös. A megoldás kulcsa a 90 decibel Project.

„Már láttam *A gát*at, de most megnézem újra – teszi hozzá lelkesen, mert bár tíz éve nem lát, a nyelv még őrzi a régi reflexeket. Nagy színházrajongó volt mindig is, de amikor megvakult, le kellett mondania az élményről. A 90 decibel Project viszont neki is visszaadta a színházat. Ha kell, el is utazik a társaival egy-egy akadálymentesített előadásra, de leginkább a Nemzetibe jár."

Az ír kocsmában barátságosan pattog a tűz, odakint a szél huhog ijesztően. Néha behallatszik, ahogy valaki fát vág. A színpadon semmi mozgás, időt hagynak a nézőnek, hogy átvegye a darab hangulatát. Csak egy valami kelt figyelmet: Bödök Ilona a színpad szélén ülve széles mozdulatokkal mutogatja el a szél fújását, a tűz ropogását és a favágást. Kicsit olyan, mintha Activityben kellene kitalálni a darab címét, pedig ez minden csak nem játék: a jeltolmács a hallássérültek számára teszi követhetővé a színpadi eseményeket. Ahogy Bonecz Ervin narrátorként a látássérült nézőknek meséli el a színpadi cselekményt, mintegy összekötve a színészek hangját. Conor McPherson *A gát* című darabjának akadálymentesített előadása zajlik a Nemzeti Színházban. A hétköznapi nézőkön kívül siketek és vakok számára is befogadhatóvá válik a számukra sokáig elveszettnek hitt színház.

Letapogatott színpad

A látássérülteknek jó fél órával korábban kezdődik egy-egy előadás. Találkozhatnak a szereplőkkel, részletesen elmesélik nekik a színpadképet, milyen anyagból készült, milyen az állapota, a színe, a hangulata, majd be is vezetik őket a díszletbe, ahol bármit megtapogathatnak, kézbe vehetnek, hogy felépíthessék magukban az előadás környezetét. Az ír kocsmában például megtanulnak sört csapolni a pultnál: a habos lötty színe messziről megtévesztően hasonlít a világos sörhöz, de az íze borzasztó, túlontúl édes és van benne némi bodzás beütés. De leveszik a falon függő fényképet is, ami fontos szerepet kap majd az előadásban, megemelgetik az italos üvegeket, végigjárják az ajtókat, ahol bejönnek és kimennek a darab figurái, beülnek a főszereplő foteljébe:

megtanulják a teret. Milyen csini hamutartó, kiált fel Németh Tünde, ahogy végigtapogatja a kellékeket, és ettől az amúgy hétköznapi tárgy új megvilágítást kap. Ismerőse, a szintén látássérült Simonné Horváth Emília pedig így szabadkozik: jaj istenem, ma mindig háttal állok valakinek. De nem csak ezen lepődünk meg.

– Már láttam *A gát*at, de most megnézem újra – teszi hozzá lelkesen, mert bár tíz éve nem lát, a nyelv még őrzi a régi reflexeket. Nagy színházrajongó volt mindig is, de amikor tíz évvel ezelőtt megvakult, le kellett mondania az élményről. A vakságot betegség okozta, s azért emlékszik pontosan a dátumra, mert épp a tévészékház ostromát nézte a tévében, amikor így sóhajtott fel: nem hiszek a szememnek. És egy napra rá a szeme fel is adta a küzdelmet. A 90 decibel Project viszont neki is visszaadta a színházat. Ha kell, el is utazik a társaival egy-egy akadálymentesített előadásra, de leginkább a Nemzetibe jár, hiszen nagy rajongója a társulatnak. S hogy miért érdemes újra „megnézni" egy előadást a látássérült nézőnek? Mert nincs két egyforma hangsúly, két egyforma narráció. Bár Bonecz Ervin, a kedvenc narrátora igen érti a dolgát, teszi hozzá: jó tempóban beszél, követi az előadás ritmusát, és kiválóan éli bele magát a drámai helyzetekbe.

Szavakkal láttatni

A 90 decibel nem egészen hat éve, brit mintára jött létre. Az elnevezés arra utal, hogy orvosilag akkor számít valaki süketnek, ha ezt az erősségű hangot már nem hallja. A látássérültek esetén pedig jelképes a projekt neve: ilyen hangosan kell megszólalni ahhoz, hogy a döntéshozók, a színházigazgatók meghallják az általuk képviselt emberek jogos kérését. És talán ahhoz is elég erős, hogy segítsen bepótolni a mintegy húszéves lemaradásunkat ezen a téren a nyugati országokhoz képest.

Bonecz először Nagy-Britanniában látott akadálymentesített előadást, és onnan jött a projekt ötlete. De nem csak az elindulásban, hanem a képzésben is segítettek: a londoni színháznegyedből érkezett kolléga a jeltolmácsokat, míg a National Theatre munkatársa a narrátorokat készítette fel a feladatra: mások füle és szeme lehessen a megfelelő pillanatban és a megfelelő módon. Az akadálymentesített előadásokkal kapcsolatban fontos hangsúlyozni azt is, hogy a fogyatékkal élők és épek együtt ülnek a nézőtéren. A projektet vezető Bonecz nem tud példát mondani arra, hogy bárki is kifogásolta volna, hogy a színpad szélén a jeltolmács jelel, és úgy érezte volna, hogy ez zavarja őt az élményében, sőt, kifejezetten érdeklődéssel figyelnek akár erre is. A látássérültek pedig fülhallgatón keresztül kapják a „közvetítést" a hangosítók fülkéjében ülő narrátortól.

– A narrálás olyan, mint az egykor volt rádiós színházi közvetítések: úgy kell kiegészítenem a színpadon elhangzó szöveget, hogy azzal együtt alkalmas legyen a színpadi mozgások, a helyzetek vizuális üzenetének átadására is – magyarázza Bonecz. A fő szabály, hogy nem beszél rá a párbeszédekre, viszont visszaadja a nem verbális cselekményt. De itt sem kell elmesélni minden lépést vagy azt, hogy épp felállt az asztal mellől a szereplő, de ha ez már indulatból történik vagy épp egy kakaskodást vezet elő, akkor mindenképp. S ha fontosabb a mozgás,

„... kézbe vehetnek, megtapogathatnak bármit, hogy felépíthessék magukban az előadás környezetét – megtanulják a teret"

mint a szöveg, akkor arra is rá lehet beszélni. Ebből is látszik, hogy a narrátor amolyan másodlagos dramaturg, és hogy neki, miként a jeltolmácsnak is, kiválóan kell ismernie a darabot ahhoz, hogy mindez zökkenőmenetesen működhessen. Tanulságos történet volt az a vicces eset is a Nemzetiben, amikor az egyik felújító próbán valamelyik színész elfelejtett néhány mondatot a szerepéből, s mivel nem találta a szövegkönyvét, végül a jeltolmács segítette ki. Szó szerint idézte fel a megfelelő mondatokat. A színészek akkor döbbentek rá, hogy a tolmács szinte az egész darabot tudja fejből. Majdhogynem fel is vették végül súgónak.

A legnehezebb dolga a narrátornak a vígjátékokkal és bohózatokkal van, hiszen ott sok a szereplő és sok a mozgásból adódó poén, s néha bizony válogatni kell, hogy mit ad vissza mindezekből. De nem lehetetlen feladat a zenés-táncos darab sem. Nemrég az Erkel Színházban narrálta a *Hunyadi László*t, s bizony a palotásnál sem mondhatta azt, hogy most épp ugrabugrálnak a színpadon, hanem igyekezett pontosan körülírni a táncot, a mozdulatokat.

Az egész test „beszél"

Ami a narrátornak a pontos körülírás, az a jeltolmácsnak az érzékenység. Bödök Ilona öt éve dolgozik az akadálymenetesített előadásokban, és ma már az olyan kéréseket is simán megoldja, mint amikor a látássérült Simonné Horváth Emília arra kéri *A gát* elején, hogy tanítsa már meg neki jelnyelven a „köszönöm szépen"-t. Ami amúgy nem nehéz: összezárt ujjainkkal előbb megérintjük az állunkat (ez a köszönöm), majd a hüvelyk- és mutatóujjat két oldalt végighúzzuk az állunk vonalán (ez a szépen). Ugyanez az elkötelezettség látszik Bödök minden mozdulatán az előadás alatt is, hiszen úgy dolgozik, olyan átéléssel adja át a színpadi szöveget, mintha ő maga is a társulat tagja lenne. Így aztán egyáltalán nem lepődünk meg, amikor a legvégén őt is beveszik a tapsrendbe.

– A sokszor túlzónak tűnő mimika a jelnyelv sajátja, hiszen ezzel kell visszaadni a hangsúlyokat, a szereplők hangszínét – avat be a jeltolmácsolás alapjaiba. Sokszor egész testével, testtartásával „beszél", vál-

Bödök Ilona öt éve dolgozik az akadálymenetesített előadásokban. Az elkötelezettség látszik Bödök minden mozdulatán az előadás alatt is, hiszen úgy dolgozik, olyan átéléssel adja át a színpadi szöveget, mintha ő maga is a társulat tagja lenne. Így aztán egyáltalán nem lepődünk meg, amikor a legvégén őt is beveszik a tapsrendbe.

takoztatja a jel intenzitását, hiszen nem csupán a szavak értelmét kell visszaadnia, hanem azt is jeleznie kell, hogy épp melyik szereplő beszél általa vagy hogy épp melyik karakter a domináns az adott helyzetben. A karaktereket pedig csak úgy tudja megkülönböztetni egymástól, ha magára húzza őket. Ha mindegyik egy kicsit ő is lesz, ám úgy, hogy ő közben a háttérbe húzódik. És épp emiatt nem tudja elképzelni magát a színpadon színészként, hiszen ahhoz épp azt a részét kellene felerősítenie, amit a tolmácsolás közben elrejt. Amit a hétköznapi ember színészi teljesítménynek lát, azt sokkal inkább a jelnyelv tudja és nem ő.

A jeltolmácsolás tipikusan az a munka, amelyik nem ér véget a „munkahelyen", az előadás után. Bödök a kezdetektől naplót vezet, gondosan feljegyzi, hogy mit csinált jól, és mi az, amin javítania kell, és azt is, hogy mi történt vele, milyen érzéseket élt át az előadás közben. A naplót visszacsatolásként használja, hiszen ez a munka folyamatos fejlődést kíván, újra és újra fel kell nőni a feladathoz, és ez nem megy az állandó gyakorlás, önkontroll nélkül.

Együtt bakiznak

Ráadásul nem is mindig zavartalan az összhang. Vannak olyan színészek, akik mellett követ is törhetnének, akkor sem esnek ki a szerepükből, másokat viszont a legkisebb zaj is ki tudja zökkenteni. S bizony ilyenkor megesik, hogy a színpad másik oldalára ül át, és ő maga is szorít a színésznek, hogy gond nélkül jussanak el a végéig. De ha a színész bakizik, akkor ő is bakizik vele együtt. Hiszen ő csupán követi az előadást, és nem alakítja, még ha „javíthatna" is adott esetben.

Már száz felett jár az általuk akadálymentesített előadások száma, és a 90 decibel tizenöt színházzal (budapestiekkel és vidékiekkel egy-

Bonecz Ervin narrátor a hangosítók fülkéjéből követi az előadást – a hallássérültek onnan kapják a közvetítést | fotók: Eöri Szabó Zsolt

A korszerű technika is segít: nyakba akasztható vevőkészülékhez csatlakozik a narrátor hangját „megszólaltató" fejhallgató

aránt) áll munkakapcsolatban. A hétvégi előadásokra pedig akár negyvenen és ötvenen is eljönnek a szinte már családnak számító közösségből. Az egyik legrégibb és legfontosabb partnerük a Nemzeti Színház, itt egy évadban öt előadást is szerveznek a hallás- és látássérülteknek. Ennyi előadás után már nem kevés tapasztalattal rendelkeznek, például azzal, hogy az akadálymentesítés visszahat a színészek munkájára is.

– Azt vettük észre, hogy pontosabban, precízebben játszanak. Sokkal jobban ragaszkodnak a szöveghez, és kevesebbet improvizálnak – magyarázza Bonecz. De több színész is állította egymástól függetlenül, hogy olyankor, amikor látják a tolmácsot a színpad szélén, önkéntelenül is lassabbra veszik az előadás ritmusát. Ösztönösen visszavesznek a tempóból, hogy legyen idő átadni a szöveget.

– Ha nekik is játszunk, akkor az még inkább arra sarkall, hogy jobb legyek azon az estén. Még hitelesebben adjam át a szavakon keresztül az érzéseimet, hiszen ők mindent a hangomon keresztül képzelnek el – magyarázza Szűcs Nelli. És ugyanez érvényes az arcra is, hiszen a siket néző szavak nélkül olvas a vonásokról, s elég egyetlen hamis vagy eltúlzott, nem odavaló gesztus, hogy a karakter megbukjon. Ez is magyarázat a belső igyekezetet a pontosságra, hiszen ilyenkor valahogy még fájóbb, ha úgy érzi, valamit nem tudott átadni. Amit egy hétköznapi néző talán észre sem venne, vagy átsiklana felette, hiszen sokkal több inger éri.

Szűcs Nelli már a debreceni színházban is játszott látássérülteknek, akkor a Fehér Bot Alapítvánnyal dolgoztak együtt. De nemrégiben még ezzel is tovább mentek egy kicsit: a POSZT legjobb előadásának megválasztott Fodrásznő egyes jeleneteit teljes sötétségben adták elő, hogy így érezzék át, miként érzékeli maga körül a világot egy vak ember. A kísérlet után megbeszélték maguk között, hogy mit éreztek a játék alatt, és szinte mindenki azt a vágyat fogalmazta meg, hogy igyekeztek még körültekintőbben visszaadni a darab és a karakterek finomságait, jelentésárnyalatait, gazdagságát. Kevesebb eszközzel többet átadni, hogy a vak nézőknek is pont olyan élményt nyújtson a színház, mint a hétköznapi befogadóknak.

– Azt szeretnéd ilyenkor, hogy még inkább megnyílj, hogy egyenesen a lelked mélyéből építkezz – teszi hozzá. A „beregszászi kontingens" tagjaként, ahogy magát Szűcs Nelli némi iróniával nevezi, egyébként is azt a követelményt hozta magával, hogy mindenhol, legyen az zsákfalu vagy főváros, bármilyen körülmények között, telt ház vagy néhány lézengő kíváncsiskodó előtt, mindig ugyanúgy, ugyanolyan intenzitással kell játszani. E nélkül az alázat nélkül ugyanis nincs színház.

Papp Sándor Zsigmond

GYEREK, KUTYA, KRITIKA

„Őrségváltás" 1938-ban – a színházi lapoknál is

Fedák Sárin megosztoztak, a bulvár mellett kritikákat is közöltek, és – a háborúra tekintettel –tippeket adtak, hogyan lehet takarékosan partit adni. Az 1938-as esztendő a színházi lapkiadásban is döntő változást hozott. Az addig szinte egyeduralkodó Színházi Élet helyébe két egymással versengő és mégis békében lévő lap lépett.

A „társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatékonyabb biztosításáról" szóló 1938:XV. törvénycikk következtében megszűnt a Színházi Élet, Incze Sándor kitűnően szerkesztett, hatalmas példányszámban megjelenő lapja. Helyébe azonnal új lapok léptek. Egyszerre kettő.

Az egyiket a harcos, kíméletlen kritikáiról ismert Egyed Zoltán szerkesztette. A Film, Színház, Irodalom első száma 1938 karácsonyára jelent meg. Érdemes hosszabban idézni beköszöntő írásából, mely ékes bizonyítéka annak, hogyan foglalt egyre nagyobb teret az ideológia az emberek mindennapjaiban: „ez a lap új szín és új feladat. Új szín: filmben, színházban és irodalomban, egyszóval mindabban, ami a ma emberének gyönyörűséget nyújt, az igazi szépet, a művészetet adni. Új feladat: ellátni a magyar családokat olyan lappal, amelyben a modern szerkesztés tudománya a mai világ lelkét adja. Lapunk nem a prűdség és nem a sikamlósság lapja, hanem a korlátlan és hibátlan emberi szépségé. Azé a szépségé, amely felcsillantja és derűssé teszi a napi munkában elfáradt ember szemét, és könnyűvé teszi gondokban megsúlyosult szívverésünket."

Egyed Zoltán lapjának indulásával egy időben alakult át formáját megtartva a Színházi Élet Színházi Magazinná.

A Színházi Magazin új főszerkesztőjének, Rácz Vilmosnak emlékezése is beszédesen árulkodik a korról: „én voltam az országban az egyetlen keresztény lapkiadó, akinek több mint negyed százada ez volt a foglalkozása. Viszont hátrányos volt, hogy demokrata párti városatya voltam, ami nem volt tekinthető keresztény jellegű foglalkozásnak. (...) Megszerkesztettem egy kérvényt Magyarország miniszterelnökéhez címezve. E kérvényben az aláírók kérik, hogy a színházi lap engedélyét az egyetlen keresztény lapkiadónak, dr. Rácz Vilmosnak adja meg. Felsoroltam a kérvényben a lapkiadás körüli érdemeimet, és kimutattam, hogy a politikai állásfoglalás egy színházi lap szerkesztésében nem mérvadó. (...) Kérvényemen 148 képviselő aláírása díszelgett" – olvassuk Rácz Vilmos Münchenben megjelent könyvében: *Szúrás kizárva*.

Rácz Vilmos azonban kifelejtett egy apróságot memoárjából. Szerencsére Hunyady Sándor tájékoztatta Amerikában élő öccsét, Bródy Illést a család helyzetéről. Megírta, hogy Bródy István, vagyis „Pista a Színházi Magazint szerkeszti, amely a Színházi Élet utódja. Mint vitéz frontharcost valószínűleg meghagyják az állásában. Ha elvennék e ke-

Sztárrovat – a kor legnagyobbja, Fedák Sári mindkét lapba írt

nyerét, vele együtt én is átúsznék az Óceánon" olvasható Hunyady *Honvágy* című kötetében.

A Film, Színház, Irodalom és a Színházi Magazin békésen élt egymás mellett – bár hasonló rovatokat indítottak, s nehéz volna eldönteni, melyik főszerkesztő tudott jobb szerzőgárdával kedveskedni olvasóinak. Mindkét lapban színvonalas írások, versek, novellák, fényképek, grafikák, karikatúrák láttak napvilágot. Szinte mindenben követték a színházi lapok fél évszázados hagyományát – kivéve egyet: színházi kritikákat is mertek közölni. Egyed persze nem rontott ajtóstul a házba, s kezdetben inkább a színesek uralták az új lapot: a színészportrék mellett előadásokról szóló képes beszámolókat – köztük a kommunista-gyanús Független Színpad előadásáról szólót is! – közöltek.

Talán a Színházi Magazin merészségét látva döntött Egyed Zoltán úgy, hogy ő sem mellőzi a vélemény-nyilvánítást. Ezzel párhuzamosan háttérbe szorultak a jól értesült személyek szájába adott pletykák. Úgy tűnik, hogy a közönség nagykorúvá érett: színházba járási szokásait rossz kritikával sem befolyásolhatták.

Egyed karcosságát Rácz Vilmos két színésznővel igyekezett ellensúlyozni: Ignácz Rózsával és Fedák Sárival. Különösen Fedák „Úgy mondom el, ahogy vót…" című rovata aratott sikert, annak ellenére, hogy bárki írhatta volna, hiszen inkább csak arról számolt be, hogy milyen bemutatókra készülnek. Gesztus volt ez a szakmának: a lassan fél száza aktív művésznő véleményét ismerhették meg. Karády Katalint például így üdvözölte Fedák: „A színpadról szép, mély női orgánum ütötte meg a fülemet. Figyelni kezdtem. Értelmes, tiszta, magyar beszéd, jól hangsúlyozva. Ez már valami."

A két lap között egészséges verseny bontakozott ki, szerzőket cseréltek – Fedák Sári mindkét lapba írt –, s az állandó rovatok témái is csaknem ugyanazok. Hogyan lehet háborús körülmények között olcsón főzni, takarékosan partit adni. A színházi lapok fő témája ebben az időben is elsősorban a gyerek, a kutya, a testápolás és a divat maradt.

Egyed Zoltán könnyebb helyzetben volt. Nemcsak azért, mert lapjának mérete elérte a mai magazinokét, hanem mert egyaránt értett a kutyákhoz és (boldogtalan szerelmei dacára) a nőkhöz. S még arra is volt gondja, hogy lefegyverezze a konkurenciát: „Hölgyeim és uraim, borzalmas dolog a spleen. Olyan embernek, mint e sorok írója, hatóságilag kellene megtiltani, hogy ilyen üde vasárnapdélutáni szórakozáshoz, amely a valódi nagyközönség számára van fenntartva, a lábát is betegye. Tiszta szerencse, hogy Rácz Vilmos dr., a Színházi Magazin főszerkesztője is ott ült a nézőtéren, legalább igazolva voltam. Úgy látszik, ő is unatkozhatott. De nagyon. Mert ő ott maradt."

Sokan próbálkoztak azzal, hogy utánozzák a „kritikus Egyedet" – sajnos a „lapszerkesztő Egyedet" soha nem választotta példaképül senki…

GAJDÓ TAMÁS

Színházi lázadás

A 20. század két nagy színházi alkotója, újítója és teoretikusa Jerzy Grotowski és Eugenio Barba. Kettejük írásait tartalmazza a *Hamu és gyémánt országa*.

Eugenio Barba az 1960-as években Varsóba ment színházi rendezést tanulni, majd rövid időre csatlakozott Jerzy Grotowski „13 széksor Színháza" nevű opolei társulatához. A lengyelországi élményekről szól a kötet, amelyben Barba biztos arányérzékkel kapcsolja össze a lelki történéseket a kor szociológiailag hiteles rajzával, a szakmai élményeket a portrékkal, amelyek a szocialista Lengyelország művészeiről, bohémjeiről és besúgóiról készültek.

„A Hamu és gyémánt országa egy töredékét meséli el a színház és egy szerelem felszín alatti történetének – írja Barba. – Azzal a szándékkal írtam, hogy tanúságot tegyek a színháznak azokról a sorsdöntő éveiről a huszadik század második felében, amikor Jerzy Grotowski, Ludwig Flaszen, Jerzy Gurawski és a körülöttük lévő kis színészcsoport volt az inkubátora, megalapozója és kirobbantója a színházi lázadásnak. A környezet a szocialista Lengyelország, történelmének egy olyan szakaszában, melyre egyszerre volt jellemző a rendőrállam sivársága s a szellemi és művészeti élet felfokozott szenvedélyessége; az üvöltés felszabadító élménye és ugyanakkor a szabadság lehetséges formáinak fáradhatatlan keresése."

Az akkor fiatal Barba – aki később saját társulatával, az Odin Teatrettel maga is a színházi mesterek sorába lépett – arról a Grotowskiról ír, aki nemcsak a lengyel, hanem a világszínház egyik legnagyobb 20. századi újítója: színész, rendező, társulatvezető és teoretikus. A kötet második felében Grotowski 26 levelét olvashatjuk, amelyet a hatvanas években írt tanítványának, Barbának.

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa | Tanulmányaim Lengyelországban. 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenie Barbának | Nemzeti Színház Kiskönyvtára, 1. kötet | Fordította: Regős János, Pályi András | Szerkesztő: Pálfi Ágnes, Szász Zsolt | a megjelenés éve: 2015

a képen: Barba és Grotowski 1971-ben

Leltár és elszámolás

Előadások – ezek jelentik minden színházi működés alapját. Így van ez a Nemzeti Színházban is – ám mégis kicsit másképpen. A saját épülő repertoár mellett a Nemzetiben rendszeresen láthatók vidéki és határon túli előadások, érkeznek külföldi vendégprodukciók, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón az európai színházi élet jelentős társulatai szerepelnek. Ezek mellett szakmai programokat, tudományos eseményeket, valamint átfogó ifjúsági programot is kínál a teátrum.

A Nemzeti 2013/14-es és 2014/15-ös évadairól szóló gazdagon illusztrált kötet a „hagyomány – korszerűség – nemzetköziség – nyitottság" fogalmai köré szerveződő munkát mutatja be. A mindennapok gyakorlatában derül ki ugyanis, hogy ezek a fogalmak hogyan ültethetők át az intézmény művészeti munkájába.

Mit jelent az, hogy a Nemzeti Színház a nemzet színháza? Mit jelent az, hogy a Nemzeti az ország első színháza? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A válasz röviden: olyan missziót, amely az önálló repertoár építésén túl az egész magyar nyelvű színjátszás ügyét szolgálja. Olyan feladatok összességét, amelyeket ilyen komplexitásban a Nemzeti Színháznak kell vállalnia.

A könyv a szellemiség és az elvek mellett bemutatja a társulatot, a munkatársakat, évadonként a bemutatókat és a teljes színházi kínálatot, továbbá a turnékat és a díjakat, a Madách Nemzetközi Színházi Fesztivált és sok egyéb mást...

A kétnyelvű – magyar és angol – kötet a Vidnyánszky Attila által vezetett teátrum első két évadáról készült leltár és „elszámolás" annak a közösségnek, amelynek közös tulajdona a Nemzeti Színház.

Nemzeti Színház – évadkönyv 2013/14/15 | Fotó: Eöri Szabó Zsolt | Szerkesztő: Görömbölyi László, Kornya István | a megjelenés éve: 2015

Szemben a hagyományossal

„Új drámaírók" – Spanyolországban így nevezik azokat a színházi szerzőket, akik a '60-as évek eleje és a '70-es évek második felében lezajló demokratikus átmenet között születtek. Közös bennük, hogy ők már a diktatúrából ismert cenzúra nélkül írhattak. És közös bennük az is, hogy szembemennek a hagyományos színházi, drámairói és néző elvárásokkal – nagyon különböző, kísérletező módon. Roppant változatos világkép és dramaturgiai felfogás tárul elénk a kötet négy mai spanyol drámájából is.

A „hatvanasok" nemzedékéből mind a rendkívül termékeny és díjat díjra halmozó José Ramón Fernández (1962), mind a szintén népszerű Ignacio García May (1965) vállalja a nagy anyagot görgető, hagyományosabb kidolgozást, de eszköztáruk és főképp ritmusuk merőben eltérő. A „hetvenesek" közül az andalúziai születésű Gracia Morales (1973), a granadai Remiendo Teatro alapítója és szerzője más utakon jár: sokszor egyetlen helyzetre fókuszál, és ismétlésekkel, elhallgatásokkal teremt feszültséget. A legfiatalabb és legfrissebb szerző José Manuel Mora (1978) meghatározó alakja a spanyol Fringe-nek (Madridban *Frinjé*-nek nevezik), de otthonosan mozog a mai európai és amerikai színházi műhelyekben is; 2014-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Spanyol Tanszékén vezetett műhelyt.

A nagy változatosság mögött nem kevés közös motívumot is találunk a négy műben: a legszembeötlőbb talán a múlt feldolgozására tett sokféle kétségbeesett kísérlet – amelyekkel épp annak feltárhatatlanságát mutatják be a szerzők. Ugyancsak hangsúlyos „a másik" jelenléte, és a hozzá kötődő dilemmák sora, amellyel extrém helyzetekben és változatos szinteken szembesülnek a hősök. Talán nem is áll olyan messze tőlünk ez a világ – fogalmaz Scholz László szerkesztő. A négy szerzőről, valamint a kortárs spanyol drámairodalomról José Gabriel López Antuñano dramaturg, színházi szakíró kötetzáró esszéje ad áttekintést.

Az én rosette-i kövem | négy mai spanyol dráma | Ignacio García May: Lalibela // José Manuel Mora: A lelkem máshol // Gracia Morales: NN12 // José Ramón Fernández: Az én rosette-i kövem | Fordítók: Kürthy Ádám András, Zombory Gabriella | Szerkesztő: Scholz László | a megjelenés éve: 2015

Ellenszélben és kitaszítottként

Németh Antal életével, színházelméleti, pedagógiai és gyakorlati színházi munkásságával érdekes és olvasmányos formában ismerteti meg az olvasót Balogh Géza színháztörténész. Bemutatja e sokszínű, fordulatokban gazdag pálya törekvéseit, sikereit, kudarcait, és a kort, amelyben a Nemzeti Színház nagyhatású igazgatója és rendezője élt, harcolt és alkotott.

A 20. század első felének jelentős magyar színházi rendezői között alig akad olyan, akinek teljes pályaívet sikerült bejárnia. Németh Antal sorsa annyiban tragikusabb a többiekénél, hogy két totalitárius politikai rendszerben próbált független művész maradni. Mindkét rendszer kegyetlenül megbüntette.

Ahogyan korának legnagyobb rendezői, Brecht és Mejerhold, ő is az illúzióellenességet hirdeti, és lengyel elődjéhez, Wyspiańskihoz hasonlóan egyfajta totális színházeszményt képvisel. Németh Antal már nem csupán értelmez és elemez, hanem önálló, öntörvényű alkotásnak tekinti a színházi előadást. Szerinte a rendezőnek „nemcsak összekötő kapocscsá kell lennie az irodalmi mű, valamint a kortól determinált közönség, színész és színpad között, hanem a szó szoros értelmében alkotó művésszé, kinek kezében csupán anyag az irodalmi mű lelke és szóruhája, a színész teste és hangbeli adottságai, a színpad építészeti, festészeti és plasztikai lehetőségei, de anyag tulajdonképpen a közönség is, amelynek lelkéből formálja meg, hívja életre a rendelkezésre álló alakító eszközökkel művészi álmait." Így foglalta össze művészi hitvallását a negyvenes évek elején.

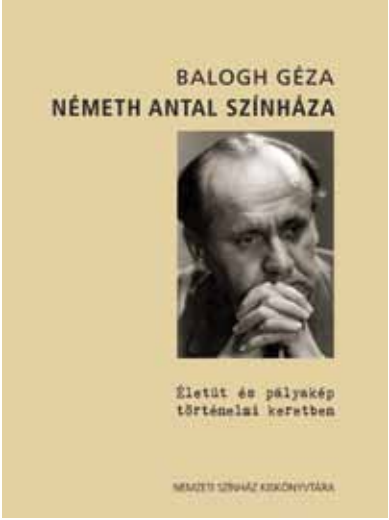

A kötet dvd-melléklete igazi színház- és filmtörténeti csemege: Apáthy Imre *Premier a Nemzetiben* című most restaurált híradófilmje a Németh Antal által 1941-ben rendezett Csongor és Tünde próbáiba ad betekintést.

Balogh Géza: Németh Antal színháza | Életút és pályakép történelmi keretben | Nemzeti Színház Kiskönyvtára, 2. kötet | Szerkesztő: Pálfi Ágnes, Szász Zsolt | a megjelenés éve: 2015

a képen: Németh Antal

NEMZETI SZÍNHÁZ

1837

KÖZÖS·NÉZŐPONT

BÉRLETEK MÁR KAPHATÓK • 2016 2017 • BÉRLETEK MÁR KAPHATÓK

2016 / 2017

SZENVEDÉLYEK SZÍNHÁZA

TRILL ZSOLT • SÖPTEI ANDREA

Emberi Erőforrások Minisztériuma · nka · NEMZETI · szcenárium · MITEM · apartok és-elvek · nemzetiszinhaz.hu · / nemzetiszinhaz

#nemzetiszinhaz #csongorestunde #janosvitez #szindbad #donquijote #cyrano

KETTŐ VERSENYBEN, KETTŐ VERSENYEN KÍVÜL

A *Don Quijoté*val, valamint a kaposvári Csiky Gergely Színház és a Nemzeti közös produkciójával, *A gát*tal szerepel a Nemzeti Színház a Pécsi Országos Színházi Találkozó versenyprogramjában. Az összesen 16 produkciót bemutató június 9. és 18. között zajló találkozóra az idén a Magyar Teátrumi Társaság részéről Kiss B. Atilla, Kossuth-díjas operaénekes, a Magyar Színházi Társaság részéről pedig Sólyom András filmrendező válogatott. A 2016-os POSZT-on a nyíregyházi, a pécsi Nemzeti és a Harmadik Színház, a Radnóti, a Víg, az Örkény, a székesfehérvári Vörösmarty, a budapesti és a Kecskeméti Katona, a budaörsi Latinovits, a tatabányai Jászai Mari Színház, a Forte Társulat, valamint a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház egy-egy előadása vesz részt.

Az idén megújuló POSZT-off programjában látható a Kaposvári Egyetem és a Nemzeti Színház közös produkciójaként született *Psyché* című előadás, valamint Földes László Hobónak a Nemzeti Színházban tavaly bemutatott estje, a *Halj meg és nagy leszel.*

A Nemzeti 2015-ben a *Brand*dal és az *Isten ostorá*val versenyzett, és az utóbbi négy díjat kapott.

VERSENYEN KÍVÜL

jún. 9.

Weöres Sándor:

Psyché

A Kaposvári Egyetem és a Nemzeti Színház közös produkciója

mikor? hol?

június 9. – 16 óra 30 • Zsolnay Negyed, Jesz

Földes László Hobo:

Halj meg és nagy leszel

mikor? hol?

június 9. – 21 óra • Bóbita Bábszínház

VERSENYBEN

jún. 14., 17.

Conor McPherson

A gát

A kaposvári Csiky Gergely Színház és a Nemzeti közös produkciója

mikor? hol?

június 14. – 19 óra • Pécsi Nemzeti Színház, Nagyszínpad*

Verebes Ernő – Cervantes:

Don Quijote

mikor? hol?

június 17. – 20 óra 15. • Pécsi Nemzeti Színház, Nagyszínpad

SZENVEDÉLYEK SZÍNHÁZA

BÉRLETEK

a 2016/2017-es évadra
már KAPHATÓK!

TÖRÖKÖK KÖZÖTT

Kazanyba utazik az Isten ostora

A kazanyi Nauruz Fórum vendége lesz a hun fejedelemről, Attiláról szóló *Isten ostora*, amely Bánffy Miklós *A nagyúr* című drámája nyomán készült, Vidnyánszky Attila rendezésében. A Tatár Köztársaság fővárosában kétévente rendezik meg a török nyelvű és identitású népek nemzetközi színház fesztiválját, a köztes években – ilyen 2016 is – tartott fórumon pedig előadások mellett szemináriumokat és workshopokat szerveznek, többek között a színészi és a rendezői munka, a bábszínház művészete, drámaírás és színházvezetés témakörében.

A fesztivált 1989-ben alapították a kazahsztáni Alma-Atában, majd a Szovjetunió szétesése után öt év szünet következett. 1998-ban a Tatár Köztársaság fővárosában, Kazanyban indult újra útjára a Nauruz. A találkozókra az Oroszország területén élő „török" népek, valamint Törökország, Azerbajdzsán, Kirgizisztán, Türkmenisztán, Kazahsztán és más országok előadásait, színházi szakembereit hívják meg.

Az idei MITEM-en látott *Tüt*, vagyis a Titus Andronicus Szaha Köztársaságból érkezett előadása a 2015-ös Nauruz egyik szenzációja volt. A kazanyi fesztivál központja a Galiaskar Kamal Állami Tatár Színház, amely 2014-ben, az első MITEM vendége volt a norvég Jon Fosse *Egy nyári nap* című darabjával.

Fent: Isten ostora; lent balra Szarvassá változott fiú, jobbra Vitéz lélek

Nauruz Fórum

(Kazany, Tatár Köztársaság)

Isten ostora
(Bánffy Miklós A nagyúr című drámája nyomán)
június 13., 14. – 18 óra
Galiaskar Kamal Állami Tatár Színház

Turnék

CSŰRSZÍNHÁZI NAPOK

(Mikháza, Románia)

Tamás Áron: **Vitéz lélek**
június 24. – 21 óra

Weöres Sándor: **Psyché**
június 25. – 21 óra

ESZTERGOMI VÁRSZÍNHÁZ

Mezei Mária: **Hoztam valamit a hegyekből**
Tóth Auguszta önálló estje
július 1. – 21 óra

Weöres Sándor: **Psyché**
július 20. – 21 óra

Fedák Sári
Szűcs Nelli önálló estje
július 22. – 21 óra

A szarvassá változott fiú
filmbemutató
Vetítés után beszélgetés Vidnyánszky Attila rendezővel
augusztus 13. – 21 óra

ÖRDÖGKATLAN FESZTIVÁL

Weöres Sándor: **Psyché**
augusztus 4.-5.
Nagyharsány, Szoborpark

Psyché

Fodrásznő (fent), Tóték (lent)

SZÍNHÁZ A LŐTÉREN

Nemzeti Szín-Tér Taliándörögdön

A Művészetek Völgyében az idén a színházé a főszerep, és a prímet a Nemzeti viszi. A fergeteges kortárs orosz Fodrásznő mellett Csehov Egyfelvonásos komédiái, Örkény István Tótékja és Weöres Sándor Psychéje látható a Nemzeti Színház kínálatából. A taliándörögdi lőtéren álló Nemzeti Szín-Tér befogadóhelyként működik majd, az ország első számú teátruma meghívására a közönség elé lépnek a jövő tehetségei: a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének és a Színház- és Filmművészeti Egyetemnek a diákjai. Lesznek előadások, örömkoncertek és bulik. Bárki, aki kíváncsi és bele szeretne kóstolni a színészmesterség alapjaiba, részt vehet Vidnyánszky Attila naponta tartott színész-workshopján.

Ballada a két sebzett hattyúról

07 22 – 07 31 MŰVÉSZETEK VÖLGYE 2016

NEMZETI SZÍNHÁZ 1837

KÖZÖS·NÉZŐPONT

NEMZETI SZÍN-TÉR

MŰVÉSZETEK VÖLGYE
TALIÁNDÖRÖGD – LŐTÉR

nemzetiszinhaz.hu/muveszetekvolgye
facebook.com/nemzetiszinhaz
#nemzetiszinhaz

07. 22. | PÉNTEK | 21.15

SHAKESPEARE

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

07. 23. | SZOMBAT | 21.15

KATONÁK – „ÉLJENEK A HAZA HALOTTAI!”

07. 23. | SZOMBAT | 23.30

ÖRÖMKONCERT

07. 24. | VASÁRNAP | 21.15

WEÖRES SÁNDOR

PSYCHÉ

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

07. 25. | HÉTFŐ | 21.15

SZERGEJ MEDVEGYEV

FODRÁSZNŐ

23.00

NEM KÉSŐ ABBAHAGYNI

07. 26. | KEDD | 21.15

BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL

07. 28. | CSÜTÖRTÖK | 21.15

SZIGLIGETI EDE – VECSEI H. MIKLÓS – KOVÁCS ADRIÁN

LILIOMFI

07. 29. | PÉNTEK | 21.15

CSEHOV

EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK

23.00

A TELJESSÉG IGÉNYE NÉLKÜL

07. 30. | SZOMBAT | 21.15

ÖRKÉNY ISTVÁN

TÓTÉK

07. 31. | VASÁRNAP | 21.15

ADIEU PAURE CARNEVAL

Emberi Erőforrások Minisztériuma · NKA Nemzeti Kulturális Alap · Nemzeti Magazin · szcenárium művészeti folyóirat · MITEM · adamok és évek · /nemzetiszinhaz nemzetiszinhaz.hu · Kaposvári Egyetem · 150 éves a Színház- és Filmművészeti Egyetem

2016/2017, AZ ŐSBEMUTATÓK ÉVADA: Fjodor Dosztojevszkij: **A krokodilus (ősbemutató)** I Ingmar Bergman: **Szenvedély (ősbemutató)** I Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka (ősbemutató)** I Földes László Hobo: **A Gulag virágai (ősbemutató)** I Ivan Viripajev: **Részegek** I Branislav Nušić: **A miniszter felesége (ősbemutató)** I Michel de Ghelderode: **Képek Assisi Szent Ferenc életéből** I Euripidész: **Hippolütosz (ősbemutató)** I **Csíksomlyói passió** I Katona József: **Bánk Bán**

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837